

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY OŚWIĘCIM**

CZĘŚĆ A - UWARUNKOWANIA ROZWOJU

WRZESIEŃ 2014

SPIS TREŚCI

I.WPROWADZENIE.....	4
II.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU.....	6
II.1.Położenie w regionie, charakterystyka ogólna.....	6
II.2.Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu.....	7
III.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	8
IV.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA.....	10
IV.1.Rzeźba terenu i walory krajobrazu.....	10
IV.2.Lasy, leśna przestrzeń produkcyjna.....	13
IV.3.Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	14
IV.4.Zasoby wodne.....	17
IV.4.1Zasoby hydrogeologiczne.....	17
IV.4.2Zasoby hydrograficzne.....	19
IV.5.Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczania.....	22
IV.5.1Wody.....	22
IV.5.2Powietrze.....	23
IV.5.3Odpady.....	25
V.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW.....	26
V.1.Wykaz obiektów i założeń zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków.....	27
V.2.Strefy ochrony konserwatorskiej.....	29
V.3.Obiekty i założenia na obszarze gminy ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (województwa małopolskiego) :.....	31
V.4.Stanowiska archeologiczne.....	36
VI.WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.....	37
VII.ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	39
VIII.POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	40
VIII.1.Potrzeby gminy.....	40
VIII.2.Potrzeby mieszkańców.....	41
VIII.3.Możliwości rozwoju gminy.....	41
IX.WYSTĘPOWANIE TERENÓW I OBIEKTÓW CHRONIONYCH ORAZ OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	41
IX.1.Ochrona zasobów przyrodniczych.....	41
IX.2.Proponowane formy ochrony przyrody.....	47

IX.3.Zagrożenia geologiczne.....	49
X.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I TERENÓW GÓRNICZYCH.....	49
X.1.Złoża kopalin.....	49
X.2.Tereny górnicze.....	53
XI.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.....	54
XI.1.Zaopatrzenie w wodę.....	54
XI.2.Odprowadzanie ścieków.....	55
XI.3.Zaopatrzenie w gaz i ciepło.....	55
XI.4.Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	56
XI.5.Komunikacja drogowa i kolejowa.....	57
XII.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	58

I. WPROWADZENIE

Niniejsze opracowanie stanowi III edycję Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Oświęcim. Pierwsza edycja studium została opracowana w 1999 roku pod kierunkiem dr inż. arch. Barbary Zastawniak. Druga edycja (zmiana dla sołectwa Babice) studium została opracowana pod kierunkiem mgr inż. Justyny Maśko – Osiadacz, a następnie przyjęta uchwałą Rady Gminy w Oświęcimiu nr XLVI/356/10 z dnia 16 czerwca 2010 r.

Trzecia edycja studium obejmuje w swoim zakresie przede wszystkim aktualizację zagadnień zawartych w części tekstowej i graficznej (w tym aktualizację proponowanych kierunków rozwoju gminy), ujawnienie złóż surowców mineralnych, jak również dostosowanie układu tekstu studium do wymagań ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (PZP). Opracowanie niniejsze stanowi więc aktualizację i rozwinięcie kierunków i celów rozwoju nakreślonych w obowiązującym dotychczas dokumencie.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Oświęcim zostało opracowane na podstawie następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku *o planowaniu u zagospodarowaniu przestrzennym* (tekst jednolity Dz.U. z 2012 poz. 647 z późniejszymi zmianami),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku *w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* (Dz. U. 2004 nr 118 poz. 1233).

Podstawę formalną opracowania stanowią:

- uchwała nr XIX/141/12 Rady Gminy w Oświęcimiu *w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Oświęcim* z dnia 25 stycznia 2012 roku,
- umowa nr 37/P/2012 zawarta w dniu 29.11.2012 r. pomiędzy Gminą Oświęcim a Pracownią Projektową pro – FORMA s.c. z siedzibą w 44 – 200 Rybnik, ul. Kościuszki 22.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, a także lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu zasad określonych w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego pełni zatem trzy podstawowe funkcje:

- stanowi dokument określający politykę przestrzenną gminy oraz ogólne warunki i kierunki jej przyszłego przestrzennego rozwoju,
- wpływa na zasady kształtowania przestrzeni określone w miejscowych planach zagospodarowania

przestrzennego koordynując ich ustalenia,

- stanowi jeden z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

Studium, określając ogólne zasady i kierunki rozwoju przestrzennego gminy stanowi kompromis pomiędzy polityką rozwoju prowadzoną przez władze gminy, oczekiwaniami mieszkańców oraz obiektywnymi potrzebami i wymaganiami funkcjonalnymi danej jednostki osadniczej. Sporządzenie niniejszego studium polega na odczytaniu obecnej struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy, a następnie skorygowaniu kierunków zmian tej struktury założonych w obecnie obowiązującym dokumencie.

W toku prac nad stworzeniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta gminy Oświęcim korzystano z następujących opracowań:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, 2003 r.
- Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 - 2020,
- Strategii Rozwoju Gminy Oświęcim 2007 – 2013,
- Gminnego Programu Aktywności Lokalnej Gminy Oświęcim na lata 2009 – 2013,
- tekstu i rysunków Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Oświęcim z 2010 roku,
- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- opracowania ekofizjograficznego.

Niniejszy dokument składa się z trzech części:

- A – uwarunkowania rozwoju (analiza i diagnoza stanu istniejącego),
- B – kierunki zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia studium.
- C – uzasadnienie przyjętych rozwiązań. Synteza ustaleń studium.

Integralną część studium stanowią następujące rysunki:

- rysunek nr 1: Uwarunkowania rozwoju – istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenów; skala 1:15000,
- rysunek nr 2: Uwarunkowania rozwoju – stan środowiska przyrodniczego, środowisko kulturowe; skala 1:15000,
- rysunek nr 3: Kierunki zagospodarowania przestrzennego – ustalenia studium; skala 1:10000.

Integralny element opracowania stanowi również prognoza oddziaływania na środowisko, wykonana zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. 2008 nr 199, poz. 1227).

Oddzielną część opracowania stanowi dokumentacja prac planistycznych prowadzonych w trakcie

prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmująca czynności formalno – prawne i merytoryczne związane z jego opracowaniem.

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

II.1. Położenie w regionie, charakterystyka ogólna

Gmina Oświęcim leży w powiecie oświęcimskim, w zachodniej części województwa małopolskiego. Do 1973 r. należała do województwa krakowskiego, w latach 1973 – 1998 do województwa bielskiego. Gminę posiada powierzchnię około 74 km², którą zamieszkiwało około 17.750 mieszkańców.

Gminę tworzy 14 sołectw:

- Babice,
- Broszkowice,
- Brzezinka,
- Dwory II,
- Grojec,
- Harmężę,
- osada Stawy Grojeckie,
- Łazy,
- Pławy,
- Poręba Wielka,
- Rajsko,
- Stawy Monowskie,
- Włosienica,
- Zaborze.

Tereny wymienionych wsi otaczają z trzech stron (od strony zachodniej, południowej i wschodniej), niespełna 40 tysięczne, przemysłowe miasto Oświęcim. Takie położenie gminy sprawia, że gmina i miasto Oświęcim są silnie powiązane przestrzennie i funkcjonalnie. Charakterystyczne w układzie komunikacyjnym gminy są bezpośrednie powiązania poszczególnych sołectw z miastem, przy braku lub drugorzędnym znaczeniu ich wzajemnych powiązań.

Z racji położenia gminy w bezpośrednim sąsiedztwie przemysłowego miasta, oraz struktury zatrudnienia i źródeł utrzymania ludności, można mówić o przemysłowo rolniczym charakterze gminy. Natomiast z racji struktury miejsc pracy w samej gminie i sposobu jej zagospodarowania, o charakterze rolniczym, ze znaczącym udziałem gospodarki rybnej.

Położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Oświęcimia a zwłaszcza zakładów

chemicznych, sprawia, że obszar gminy podlega niekorzystnym skutkom działalności przemysłu w postaci zanieczyszczeń powietrza, wód i gleb. Kolejnym aspektem tego sąsiedztwa są powiązania obszaru miasta i gminy z racji istnienia muzeum martyrologii Auschwitz – Birkenau, którego część znajduje się na terenie wsi Brzezinka.

II.2. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu

Obecnie zadania z zakresu gospodarki przestrzennej realizowane są w oparciu o następujące dokumenty planistyczne:

- a) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Oświęcim z 2010 r. (uchwała Rady Gminy Oświęcim nr XLVL/356/10 z dnia 16 czerwca 2010 r.),
- b) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:
 - Poręba Wielka – Kółko Rolnicze (uchwała RGO nr XLII/336/02 z dnia 29.05.2002r.),
 - Poręba Wielka – ul. Przedzieleń, Wadowicka, Nowy Świat (uchwała RGO nr XLVI/357/10 z dnia 16.06.2010 r.),
 - Poręba Wielka – boisko (uchwała RGO nr XXXIX/277/06 z dnia 29.03.2006 r.),
 - Poręba Wielka – ul. Krokusowa (uchwała RGO nr XII/88/03 z dnia 12.11.2003 r.),
 - Poręba Wielka – ul. Grottgerówka, Sośnina, Wadowicka (uchwała RGO nr XXLV/354/10 z dnia 07.05.2010 r.),
 - Brzezinka – MPZP terenu położonego w otoczeniu strefy PMA-B (uchwała RGO nr XLII/326/10 z dnia 17.02.2010 r.),
 - Brzezinka – ul. Szkolna, Babicka (uchwała RGO nr XXIX/211/05 z dnia 01.06.2005 r.),
 - Rajsko – stara szkoła (uchwała RGO nr XXXIX/302/02 z dnia 13.02.2002 r.),
 - Rajsko – teren gimnazjum (uchwała RGO nr III/25/02 z dnia 30.12.2002 r.),
 - Rajsko – ul. Pszczyńska, Wilamowicka (uchwała RGO nr XIV/111/03 z dnia 30.12.2003 r.),
 - Rajsko – ul. Tarninowa (uchwała RGO nr XXXI/227/05 z dnia 06.07.2005 r.),
 - Stawy Monowskie – KZEK (uchwała RGO nr XLII/336/02 z dnia 29.05.2002 r.),
 - Broszkowice – ul. Zgodna, Jodłowa (uchwała RGO nr III/25/02 z dnia 30.12.2002 r.),
 - Harmęże – ul. Borska, Browarna (uchwała RGO nr XXXI/226/05 z dnia 06.07.2005 r.),
 - Zaborze – działki nr 222/59, część działki nr 222/149 (uchwała RGO nr XXXVI/283/01 z dnia 24.10.2001 r.),
 - Zaborze – obwodnica (uchwała RGO nr XXXIX/328/02 z dnia 24.04.2002 r.),
 - Zaborze – ul. Borowiec (uchwała RGO nr XV/118/04 z dnia 18.02.2004 r.),
 - Zaborze – ul. Jaworowa (uchwała RGO nr III/24/02 z dnia 31.12.2002 r.),

- Zaborze – ul. Witaminka, Borowiec, Grojecka (uchwała RGO nr XXIX/214/05 z dnia 01.06.2005 r.),
- Grojec – ul. M. Radziwiłł (uchwała RGO nr XVI/125/04 z dnia 31.03.2004 r.),
- Grojec – al. Ogrodowa, ul. Przecznicza (uchwała RGO nr XXIX/212/05 z dnia 01.06.2005 r.),
- Włosienica – ul. 1Maja, Dąbrówki, Widok, Młyńska, Sośnina (uchwała RGO nr XXXVI/263/05 z dnia 29.12.2005 r.),
- Włosienica – ul. 1Maja, Długa, Lazurkowa (uchwała RGO nr XIII/89/07 z dnia 17.10.2007 r.),
- Babice – ul. Starowiślna, Soleniec (uchwała RGO nr XIII/104/03 z dnia 10.12.2003 r.),
- Babice – działki nr 1487, 1488, 1489/1, 1490/1, 1491/1, 1491/2 (uchwała RGO nr XXXI/225/05 z dnia 06.07.2005 r.),
- Babice – ul. Spacerowa (uchwała RGO nr XXIV/170/12 z dnia 30.05.2012 r.),
- Babice – ul. Krakowska (uchwała RGO nr IV/12/10 z dnia 29.12.2010 r.),
- Babice – ul. Spacerowa, Gregłów, Załawie (uchwała RGO nr XXIX/210/05 z dnia 01.06.2005 r.).

Zgodnie ze sporządzoną planszą uwarunkowań rozwoju – *istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenu*, na jej obszarze występują następujące zgeneralizowane formy przeznaczenia terenów:

- obszary zabudowane i zagospodarowane (bez dróg i kolei) zajmujące powierzchnię około 1032 ha,
- tereny leśne zajmujące powierzchnię około 529 ha,
- tereny niezabudowane z przewagą terenów rolnych zajmujące powierzchnię około 3105 ha,
- tereny dolin rzek i potoków zajmujące powierzchnię około 1438 ha,
- tereny wód powierzchniowych zajmujące powierzchnię około 1154 ha,
- tereny cmentarzy zajmujące powierzchnię około 4,2 ha.

W układzie elementów liniowych wyróżniają się w szczególności doliny rzek Soły i Wisły, linie kolejowe nr 93 (relacji Trzebinia - Zebrzydowice), nr 94 (relacji Kraków-Płaszów – Oświęcim), nr 138 (relacji Zebrzydowice – Katowice), oraz sieci dróg krajowych i wojewódzkich.

III. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Obowiązująca ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definiuje ład przestrzenny jako „*take ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno – gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne*”. Ocena stanu ładu przestrzennego jest sprawą dyskusyjną, gdyż jest ona zawsze w pewnym sensie subiektywna.

Ze względu, na swoje specyficzne położenie (w otoczeniu miasta) w gminie Oświęcim nie

wykształcił się centralny ośrodek gminny. Poszczególne wsie są bezpośrednio powiązane z miastem, gdzie usytuowany jest urząd gminy, przy minimalnych powiązaniach wzajemnych. Wzajemne powiązania mają znaczenie głównie w przypadku wsi małych oraz przysiółków, korzystających z podstawowych urządzeń usługowych (szkoły, przedszkola, sklepy) usytuowanych w większych wsiach. W tych warunkach wytworzenie się silniejszych więzi społecznych w obrębie gminy i traktowanie gminy jako wyodrębnionej z otoczenia „małej ojczyzny”, jak to ma miejsce w wielu innych gminach – jest praktycznie niemożliwe, a co najmniej niezwykle utrudnione. Struktura przestrzenna gminy Oświęcim jest więc w swych zasadniczych zarysach, już ukształtowana i zdeterminowana:

1. przyrodniczymi cechami terenu:
 - a) położeniem prawie całości obszaru gminy w rozległej, płaskiej dolinie Wisły i Soły u jej ujścia do Wisły, charakteryzującej się występowaniem wysokich poziomów wód gruntowych z licznymi podmokłościami oraz kompleksami stawów,
 - b) położeniem południowo – wschodniej części gminy na pograniczu Pogórza Wilamowskiego charakteryzującego się bardziej urozmaiconą rzeźbą terenu, zagrożonych erozją i osuwiskami,
 - c) występowaniem terenów, które powinny podlegać ochronie ze względów przyrodniczych
 - d) minimalną ilością lasów,
2. istniejącym zagospodarowaniem i użytkowaniem terenu:
 - a) brakiem (i niemożnością wykształcenia) głównego ośrodka/centrum gminy,
 - b) podmiejskim charakterem zespołów zabudowy mieszkaniowej położonych w bezpośrednim sąsiedztwie terenów intensywnego zagospodarowania miasta Oświęcimia,
 - c) położeniem części terenów gminy w sąsiedztwie zakładów chemicznych „Dwory”, w strefie uciążliwości tych zakładów,
 - d) ograniczeniami w zagospodarowaniu terenów położonych w bezpośrednim otoczeniu Muzeum w Brzezince (wyznaczona strefa ochronna) i potrzebą odpowiedniego urządzenia partii wejściowej do Muzeum,
 - e) wykształconymi zespołami zabudowy wsi w pozostałej części gminy położonymi w obrębie kompleksów użytków rolnych (gruntów ornych bądź użytków zielonych oraz w sąsiedztwie kompleksów stawów rybnych),
 - f) wykształconym układem komunikacyjnym i planowanymi przedsięwzięciami w tym zakresie,
 - g) ograniczeniami związanymi z przebiegiem przez obszar gminy magistralnych sieci infrastruktury technicznej, wymagającymi zachowania odpowiednich stref ochronnych i technicznych,
 - h) wyposażeniem terenów zabudowy w stosunkowo dobrze rozwinięte systemy infrastruktury technicznej (zaopatrzenia w wodę, gaz i energię elektryczną, telekomunikację) przy istotnych brakach wyposażenia w systemy kanalizacyjne.

W zagospodarowaniu przestrzennym gminy należy zachować i chronić elementy wartościowe (pod

względem przyrodniczym, kulturowym oraz użytkowym) oraz usankcjonować istnienie elementów których nie da się zmienić lub usunąć. Niezbędne jest przy tym zachowanie zasady zrównoważonego rozwoju. Stwarza to konieczność takiego kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy, by poszczególne rodzaje działalności, o zróżnicowanych wymaganiach rozwojowych, wywołujące rozmaite następstwa i wchodzące w różnorakie wzajemne relacje (i konflikty) mogły koegzystować i rozwijać się na jej obszarze. Rozwiązania zawarte w Studium gminy Oświęcim nie są również kolizyjne w stosunku do dotychczasowych zamierzeń rozwojowych w pozostałych gminach sąsiadujących.

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA

IV.1. Rzeźba terenu i walory krajobrazu

Opracowanie obejmuje teren gminy Oświęcim. Administracyjnie gmina Oświęcim położona jest w zachodniej części województwa małopolskiego, w powiecie oświęcimskim. Teren gminy sąsiaduje odpowiednio: od zachodu z gminami Miedzna, Bojszowy i Bieruń, od północy z gminą Chełmek i Libiąż oraz miastem Oświęcim, od wschodu z gminami Przeciszów i Polanka Wielka, od południa z gminami Osiek, Kęty i Brzeszcze. Wg bazy danych TERYT na gminę składa się trzynaście sołectw i jedna osada: Babice, Broszkowice, Brzezinka, Dwory Drugie, Grojec, Harmęże, Łazy, Pławy, Poręba Wielka, Puściny (osada), Rajsco, Stawy Monowskie, Włosienica, Zaborze. W ramach poszczególnych sołectw baza danych TERYT wyróżnia tzw. części miejscowości oraz przysiółki, podział ten przedstawiono poniżej. Wg danych GUS za 2011 r. powierzchnia gminy wynosiła 7484 ha, w gminie zamieszkiwało 17637 osób, a średnia gęstość zaludnienia wynosiła 236 osób na 1 km².

Tabela nr 1. Części sołectw i miejscowości w gminie Oświęcim wg bazy TERTY GUS.

Sołectwa	Przysiółki	Części miejscowości
Babice	Chropań, Kąty	-
Broszkowice	-	Za Sołą
Brzezinka	-	Chropań, Czernichów, Skotnica
Dwory Drugie	Machnaty, Przerwa, Suchodębie, Żaki	-
Grojec	Adolfin, Czajki, Czarna, Skotnica, Stawy Grojeckie, Żabia Ulica	Łęg, Na Zapłociu
Harmęże	-	Kurniki, Stara Wieś
Łazy	-	
Pławy	-	Pakuz, Przy Wiśle
Poręba Wielka	-	Dąbrowy-Gaj, Kasia, Kmiecie, Lachetówka, Odnoga, Podlesie, Podstawie, Pólka, Przedzieleń
Puściny (osada)	-	-
Rajsco	-	Cegielnia, Majer, Obrocznia
Stawy Monowskie	-	Zalesie
Włosienica	Granice, Maśloch	Dół, Sośnina, Włosienica Górna
Zaborze	Borowiec	Jeziro, Węgielnik

W ujęciu regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego (1998) obszar gminy znajduje się w obrębie: prowincji – Karpaty i Podkarpacie (51/52), podprowincji – Północne Podkarpacie (512), makroregionie Kotlina Oświęcimska (512.2), mezoregionie – Dolina Górnej Wisły (512.22). Jedynie niewielki południowo – wschodni fragment gminy znajduje się w granicach mezoregionu Podgórze Wilamowickie (512.23). Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski omawiany obszar leży w Dziale Wyżyn Południowopolskich C, Krainie Kotliny Oświęcimskiej C.7, Okręgu Oświęcimskim C.7.1, Podokręgu Doliny Wisły Ustroń – Ujście Skawy C.7.1.c.

Rzeźba obszaru gminy jest mało urozmaicona. W części zachodniej gminy, a więc pomiędzy dolinami Soły i Wisły rzędne terenu wynoszą od 230 do 238 m n.p.m., a teren jest płaski. Najniżej położonym sołectwem tej części gminy są Broszkowice położone na wysokości ok. 228 m n.p.m. W tym rejonie Soła łączy się z Wisłą, a nieco wcześniej Wisłę zasila Przemsza. Rzędne terenu w miejscu złączenia dwóch rzek to 228 m n.p.m., a rzędna lustra wody to 225 n.p.m. Podobnie rzędne terenu układają się w najniżej położonej części gminy, a więc w sołectwie Dwory Drugie. W miejscu wypływu Wisły z terenu gminy, w rejonie Żaków, rzędne terenu wynoszą 225 m n.p.m. Rzędne lustra wody Wisły w tym terenie to 219 m n.p.m. W części wschodniej sołectwa rzędne terenu również wynoszą od 230 do 240 m n.p.m. Bardziej urozmaiconą rzeźbą terenu cechuje się południowo – wschodnia część gminy, a więc sołectwa Grojec, Łazy, Puściny i Poręba Wielka, gdzie w południowych częściach tych sołectw rzędne terenu dochodzą do 270 – 280, a nawet miejscami do niemal 300 m n.p.m. Najwyżej położony punkt w gminie znajduje się w południowej części sołectwa Puściny – 296 m. n.p.m. Lokalnymi kulminacjami terenu są również Grojecka Góra 271 m n.p.m. oraz wzniesienie na południe od Grojca 281 m n.p.m. Pod względem morfologicznym gmina położona jest w obrębie dwóch głównych poziomów teras rzecznych:

- holocenińskiej, która obejmuje dna dolin Wisły, Soły i Macochy nadbudowywanych w okresach większych powodzi, z licznymi starorzeczami częściowo wypełnionymi wodą oraz ze stawami rybnymi,
- plejstocenińskiej, obejmującej obszary garbów i wysoczyzn pokrytych utworami lessowymi, użytkowane głównie rolniczo. Dominującymi procesami denudacyjnymi jest erozja wąwozowa o stosunkowo dużym natężeniu, wietrzenie chemiczne, splukiwanie ługowanie, sufozja oraz procesy antropogeniczne.

Na terenie gminy nie występują znaczące antropogeniczne formy geomorfologiczne takie jak wysokie wały, nasypy. Powierzchnia ziemi była silnie przekształcona tylko w jednym miejscu, w rejonie eksploatacji złóż kruszyw w Rajsku. Lokalnymi formami morfologicznymi są również obwałowania rzek, a także Kanał Dwory.

Warunki klimatyczne

Pod względem klimatycznym obszar gminy zaliczany jest do regionu:

- wg Romera (1949) - klimatu podgórskich nizin i kotlin (E7) łagodnego, o opadach korzystnie rozłożonych dla rolnictwa i najdłuższym okresie wegetacyjnym,
- wg Gumińskiego (1948) - do XV dzielnicy rolniczo-klimatycznej wydzielonej na podstawie rozwoju roślin i wskaźników fenologicznych,
- wg Baca (1991) - agroklimat w półroczu letnim charakteryzowany w oparciu o bilans wodny i energii zaliczany jest do bardzo wilgotnego podtyp: umiarkowanie ciepły i słoneczny oraz umiarkowanie ciepły i pochmurny,
- wg Wosia (1995) - śląsko-krakowskiego (XXVI), który wyróżnia się stosunkowo niewielką liczbą dni z pogodą bardzo ciepłą z opadem (średnio 34 dni), ciepłą z dużym zachmurzeniem i opadem (50 dni), natomiast mniej jest dni umiarkowanie ciepłych i pochmurnych oraz chłodnych i pochmurnych (średnią roczną liczbę dni z poszczególnymi typami pogody przedstawiono na załączonej tablicy).

Warunki klimatyczne gminy są kształtowane pod wpływem mas powietrza napływających nad ten teren. W ogólnej cyrkulacji dominują masy powietrza polarnomorskiego i polarnokontynentalnego napływające z sektora zachodniego, w tym ok. 27% układów cyklonalnych i 17% antycyklonalnych. Kotlina Oświęcimska podobnie do innych form wklęsłych charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami anemologicznymi. Rozkład kierunków wiatru jest zgodny z przebiegiem Kotliny, dominują wiatry z sektora zachodniego (ok. 52%) i wschodniego (ok. 24%), a istotny wpływ wywierają również doliny głównych dopływów Wisły, Soły, Przemszy i Gostynki. Rejon ten jest słabo przewietrzany, cisze stanowią ok. 17%, a łącznie z wiatrami do 2 m/s blisko 70% ogólnej liczby przypadków. Wiatry o prędkościach powyżej 7 m/s występują sporadycznie i w większości związane są z występowaniem wiatrów fenowych. Nieco korzystniejsze warunki anemologiczne występują na terenach wyżej położonych w południowej części gminy. Charakterystykę podstawowych elementów klimatu przedstawiono w formie tablicy. Pod względem cech klimatu naturalnego, obszar ten zaliczany jest do terenów bardzo korzystnych zwłaszcza dla rolnictwa, a wskaźnik klasyfikacji bonitacyjnej osiąga wartość 94-96 (100 - maksymalna wartość w Polsce - Górski. Atlas... 1994).

Tabela nr 2. Charakterystyka wybranych elementów klimatu (okres badań 1965 – 1995, Ostródka 1996, Atlas... 1994).

Element	Wartość
Średnia roczna temperatura	8,0 (°C)
Średnia roczna temperatura maksymalna	12,6 (°C)
Absolutne maksimum	(°C) 36,3
Średnia roczna temperatura minimalna	3,5 (°C)
Absolutne minimum	-28,0 (°C)
Liczba dni z temperaturą minimalną	

	< - 10 °C	17
	< 0,0 °C	112
Liczba dni z temperaturą maksymalną < 0,0 °C		32
	> 25,0 °C	33
Średnia roczna wilgotność powietrza (%)		80,2
Liczba dni z wilgotnością < 40 %		0,2
	= 90 %	141,2
Liczba dni z mgłą		40-60
Roczna suma opadów (mm)		740,7
Liczba dni z opadem = 0,1 mm		176,6
	= 1,0 mm	121,4
	= 10,0 mm	19,3
Liczba dni z pokrywą śnieżną > 10 cm		30 - 40
Długość okresu gospodarczego śr. t dób. > 2,5 °C (dni)		240 - 250
Długość okresu wegetacyjnego śr. t dób. > 5,0 DC (dni)		210 - 220
Średnie daty ostatnich przymrozków		26 IV – 5 V
Średnie daty pierwszych przymrozków		6 X – 15 X

W stosunku do ogólnie - korzystnych warunków makroklimatycznych Kotliny Oświęcimskiej, w jej obrębie możemy wyróżnić dwa typy mezoklimatów (Atlas ... 1981):

- mezoklimat den dolinnych Wisły i Soły charakteryzujący się krótkim okresem bezprzymrozkowym, o dużych wahaniami temperatury i wilgotności powietrza w czasie doby (w dzień - silnie przegrzewanych i wysuszanych, w nocy – bardzo wilgotnych i silnie wychładzających), położonych w zasięgu inwersji temperatury i wilgotności powietrza stanowiących przeważnie zastoiska powietrza ze względu na słabą wentylację,
- mezoklimat wyższych teras rzecznych o dłuższym o około 20 dni okresie bezprzymrozkowym i wyższych o ok. 1,0°C średnich rocznych temperatur minimalnych niż w dnach dolinnych, wentylacja naturalna umiarkowana.

IV.2. Lasy, leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy zajmują ok. 400,37 ha, co stanowi ok. 5,4% powierzchni gminy. Niewielki jest również udział zadrzewień, które zajmują tylko 151,22 ha. Wszystkie powierzchnie leśne i zadrzewione zajmują zatem ok. 551,59 ha, co stanowi ok. 7,4% powierzchni terenu. Jest to wartość znacznie niższa niż średnia województwa małopolskiego (30,3%). W południowej części sołectwa Włosienica znajduje się jedyny większy kompleks leśny gminy. Lasy te w głównej mierze stanowią Lasy Państwowe o charakterze gospodarczym, powierzchnia kompleksu to ok. 150 ha. Z terenów leśnych należy jeszcze wymienić niewielkie powierzchnie lasów, które są niejako „wciśnięte” pomiędzy kompleksy stawów w Grojcu, Zaborzu

i Porębie Wielkiej. Są to lasy Brzezina, Jasieniec, Las na Kępie, Podlesisko i Las Zaborski. Lasy te należą również do Lasów Państwowych. W południowej części sołectw Puściny i Grojec znajdują się niewielkie płaty lasu tzw. Kmiece Goje. Zachodnie część gminy właściwie pozbawiona jest większych kompleksów leśnych. Znajduje się tu jeden większy fragment tzw. Wykopaniska. Lasy gminy Oświęcim nie tworzą większych kompleksów, nie posiadają też wzajemnego powiązania między sobą, jak również nie znajdują kontynuacji w gminach sąsiednich.

IV.3. Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gmina Oświęcim posiada zdecydowanie rolniczy charakter. Według danych z mapy ewidencyjnej (patrz tabela nr 3) aż 84,4% powierzchni gminy stanowią grunty pozostające w gospodarowaniu rolnym, leśnym bądź też nieużytki. W strukturze użytkowania zdecydowanie przeważają grunty rolne, które stanowią 71% powierzchni gminy. Wśród gruntów rolnych przeważają grunty orne (40,1% powierzchni gminy). Mniejszy udział mają łąki i pastwiska (odpowiednio 11,3% i 6,7%). Znaczny jest również udział stawów hodowlanych, które dominują w krajobrazie. Łącznie zajmują one powierzchnię około 913 ha, co stanowi 12,25% powierzchni gminy. Łączny udział użytków rolnych to 5295,64 ha, co stanowi 71% powierzchni gminy. Lasy zajmują ok. 400,37 ha, co stanowi ok. 5,4% powierzchni gminy. Niewielki jest również udział zadrzewień, które zajmują tylko 151,22 ha. Wszystkie powierzchnie leśne i zadrzewione zajmują zatem ok. 551,59 ha, co stanowi ok. 7,4% powierzchni terenu. Jest to wartość znacznie niższa niż średnia województwa małopolskiego (30,3%).

Gleby występujące na terenie gminy związane są bezpośrednio z budową geologiczną i rzeźbą terenu. Reprezentowane są głównie przez:

- mady brunatne, które występują w dolinach Wisły i Soły. Są to gleby w większości o średnim lub ciężkim składzie mechanicznym, o bardzo zróżnicowanych warunkach wilgotnościowych, charakteryzujące się dość wysoką urodzajnością,
- gleby pseudobielicowe wytworzone z lessu występują na terenach płaskich lub łagodnych stokach, słabo przepuszczalne, jednak zaliczane do gleb dobrych. W okresach długotrwałej suszy cierpiące na brak wilgotności, o słabej zasobności w składniki pokarmowe, kwaśne wymagające wapniowania, a także intensywnego nawożenia organiczno-mineralnego. Charakteryzują się dużą podatnością na intensywną erozję wodną,
- gleby brunatne wytworzone z lessu położone na terenach płaskich lub łagodnych stokach charakteryzują się dobrą strukturą i bardzo korzystnymi stosunkami powietrzno-wodnymi, słabo przepuszczalne, łatwo zaskorupiające się na powierzchni, wylugowane bądź kwaśne wymagające wapniowania.

Na niewielkich obszarach gminy występują również:

- gleby brunatne namylte wytworzone z lessu o głębokim poziomie próchniczym (obniżenia

nieckowate, dna dolin),

- gleby brunatne wytworzone z piasków - lekkie, przepuszczalne i przewiewne, łatwe w uprawie,
- mady glejowe wytworzone z pyłu, dobre gleby łąkowe,
- gleby glejowe namyte wytworzone z lessu na torfach występują tylko pod użytkami zielonymi,
- gleby murszowe na podłożu mineralnym.

W zakresie rolniczej przydatności gleb w gminie dominuje kompleks drugi – pszenno dobry (48,0%), ósmy - zbożowo-pastewny mocny (34,0%) oraz pierwszy - pszenno bardzo dobry (6,4%). Udział pozostałych kompleksów glebowych w powierzchni gminy nie przekracza 4,0% powierzchni gruntów ornych. Natomiast w użytkach zielonych dominuje kompleks 2z - średni, klas III i IV, (87,0%) i kompleks 3z - użytki zielone słabe i najslabsze, klas V i VI (12,2%) w stosunku do ich powierzchni.

Na terenie gminy przeważają grunty orne klas dobrych (IIIa i IIIb) i średniodobrych (IVa, IVb). Zajmują one łącznie 64,49% wszystkich gruntów pozostających w użytkowaniu rolnym. Zdecydowanie mniejszy udział prezentują łąki (18,96% użytków rolnych na terenie gminy) oraz pastwiska (13,15% wszystkich użytków rolnych na terenie gminy). Dość duży jest udział gleb klasy III – łącznie ok. 40,81% wszystkich gruntów. W sumach bezwzględnych jest to aż 1863,04 ha. Gleby poszczególnych klas rozprzestrzenione są dość równomiernie we wszystkich sołectwach gminy. Słabsze płaty gleb można wyróżnić jedynie w sołectwach Harmężę i Pławy oraz w sołectwach Zaborze i Poręba Wielka, pomiędzy kompleksami stawów. Generalnie teren gminy cechuje się dużymi walorami pokrywy glebowej. Jako ciekawostkę można tu wskazać, że na terenie gminy znajdują się płaty gleb najwyższych klas: I i II. Strukturę pokrycia klasami gleb przedstawiono na załączniku mapowym nr 5 do ekofizjografii oraz w tabeli poniżej.

Tabela nr 3. Użytkowanie powierzchni gminy Oświęcim na podstawie mapy ewidencyjnej.

Grupa użytków gruntowych	Rodzaj użytku gruntowego	Oznaczenie	Gmina Oświęcim	
			ha / %	
Użytki rolne	Grunty orne	R	2988,91	40,10
	Sady	S	12,38	0,17
	Łąki trwałe	Ł	843,34	11,31
	Pastwiska trwałe	Ps	501,00	6,72
	Użytki rolne zabudowane	BR	-	0,00
	Grunty pod stawami	Wsr	913,01	12,25
	Rowy	W	37,00	0,50
	Użytki rolne razem			5295,64
Grunty leśne oraz	Lasy	Ls	400,37	5,37

zadrzewione i zakrzewione	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	151,22	2,03
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem		551,59	7,40
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	B	521,91	7,00
	Tereny przemysłowe	Ba	39,28	0,53
	Inne tereny zabudowane	Bi	231,06	3,10
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	2,52	0,03
	Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	12,32	0,17
	Użytki kopalne	K		
	Tereny komunikacji			
	Drogi	Dr	238,92	3,21
	Tereny kolejowe	Tk	85,42	1,15
	Inne tereny komunikacyjne	Ti	5,47	0,07
	Grunty zabudowane i zurbanizowane razem			1136,9
Użytki ekologiczne	Użytki ekologiczne	E	Brak	
Nie użytki	Nie użytki	N	66,40	0,89
Grunty pod wodami	Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm	Brak	
	Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	226,89	3,04
	Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	Ws	124,22	1,67
	Grunty pod wodami razem			351,11
Tereny różne	Tereny różne	Tr	52,50	0,70
Razem			7454,14	100%

Tabela nr 4. Klasy gleb gminy Oświęcim na podstawie mapy ewidencyjnej.

Klasa Gleby	RI	RII	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	łII	łIII	łIV	łV	łVI	PsII	PsIII	PsIV	PsV	PsVI
Gmina Oświęcim ok. 4564,6 ha	13,4 1	169,0 1	526,0 2	707,0 0	1016,3 1	512,1 7	149,6 9	5,4 6	14,1 6	298,1 9	378,1 2	151,0 4	23,7 6	4,3 6	130,8 9	338,1 5	105,3 4	21,5 2
100%	0,29	3,70	11,52	15,49	22,27	11,22	3,28	0,1 2	0,31	6,53	8,28	3,31	0,52	0,1 0	2,87	7,41	2,31	0,47

IV.4. Zasoby wodne

IV.4.1 Zasoby hydrogeologiczne

Według Mapy Hydrogeologicznej w skali 1:200000 ark. Kraków i ark. Bielsko-Biała analizowany obszar wchodzi w skład przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego XXII, podregion przedkarpacko – śląski XXII7, w którym główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w utworach czwartorzędowych. Potencjalna wodonośność utworu studziennego wynosi od 30 – 70 m³/h, a zwierciadło swobodne wody znajduje się do głębokości 30 m, w utworach rzecznych.

Teren gminy Oświęcim jest mocno rozciągnięty w przestrzeni, w związku z czym stan zasobów hydrogeologicznych opisują aż cztery Mapy Hydrogeologiczne Polski: ark. Oświęcim, ark. Chrzanów, ark. Kęty i ark. Wadowice. Zgodnie z tymi mapami użytkowe poziomy wodonośne występują w utworach czwartorzędowych (północna i niewielka, południowa część gminy) oraz w utworach karbońskich (rejon Grojca). W pasie terenu, który obejmuje sołectwa Rajska, Grojec, Łazy i Porębę Wielką oraz w sołectwach Stawy Monowskie i Dwory Drugie nie występują użytkowe poziomy wodonośne¹. Na terenie, który obejmuje ark. Wadowice nie wydzielono użytkowych poziomów wodonośnych. W rejonie sołectwa Dwory Drugie i Stawy Monowskie, pomimo, że występują tam warstwy wodonośne nie wydzielono użytkowych poziomów wodonośnych, gdyż warstwy te zostały trwale zdegradowane na skutek zalania wodami Wisły w czasie powodzi z 1997 r., które niosły ogromny ładunek zanieczyszczeń wylugowany ze składowiska Oświęcim-Dwory.

Piętro wodonośne czwartorzędu budują piaszczysto – żwirowe osady związane z dolinami Wisły i Soły. Miąższość zawodnionego czwartorzędu dochodzi do kilkunastu metrów – średnio w granicach 7 m. Zwierciadło ma na ogół charakter swobodny, a podłoże warstw wodonośnych tworzą ilaste utwory miocenu. W czwartorzędowym piętrze wodonośnym wydzielono jednostki hydrogeologiczne: 6aQIV, 7bQIII (ark. Oświęcim), 15bQIII (ark. Chrzanów) oraz 8aQII (ark. Kęty).

Jednostka hydrogeologiczna 6aQIV związana jest głównie z utworami rzeczno-lodowcowymi doliny Wisły. Zwierciadło wody występuje płytko, w granicach od 0,2 do 0,6 m p.p.t. zaś miąższość utworów

¹ Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:50000, ark. Oświęcim, Chrzanów, Kęty i Wadowice, PIG, Warszawa;

wodonośnych mieści się w przedziale 5 – 16 m. Średnia wydajność studni wierconej wynosi 10 – 30 m³/h, ale w rejonie doliny Wisły jest mniejsza niż 10 m³/h. W rejonie Broszkowic mieści się zaś w przedziale 30 – 50, a nawet 50 do 70 m³/h. Stopień zagrożenia tych wód jest średni, ze względu na generalny brak ognisk zanieczyszczeń. Jakość wód jest średnia, woda wymaga uzdatnienia (IIb).

Jednostka hydrogeologiczna 7bQIV związana jest głównie z utworami rzeczno-lodowcowymi doliny Soły. Miąższość utworów wodonośnych wynosi ok. 8 m. Średnia wydajność studni wierconej wynosi 30 – 50 m³/h, a w rejonie Zaborza 50 do 70 m³/h. Stopień zagrożenia tych wód jest średni, ze względu na generalny brak ognisk zanieczyszczeń oraz istnienie słabej warstwy izolującej. Jakość wód jest średnia, woda wymaga uzdatnienia (IIb). W obrębie tej jednostki znajduje się ujęcia Zaborze.

Jednostka hydrogeologiczna 15bQII związana jest głównie z utworami rzeczno-lodowcowymi doliny Wisły i Soły. Utwory wodonośne związane są z systemem dolin kopalnych, który w nieznacznym stopniu pokrywa się ze współczesnym systemem hydrograficznym i bezpośrednio nawiązuje do struktur podłoża czwartorzędowego. Warstwy wodonośne wykształcone są w postaci żwirów i piasków o znacznej miąższości, z przewarstwieniami półprzepuszczalnych i nieprzepuszczalnych glin, pyłów i ilów. Miąższość warstwy wodonośnej zawiera się w granicach 10 – 20 m. Zwierciadło wody jest generalnie swobodne lub czasami słabonaporowe co ma związek z przykryciem utworami nieprzepuszczalnymi lub przewarstwieniami warstwy wodonośnej przez te utwory. Średnia wydajność studni wierconej wynosi 10 – 30 m³/h w części południowej, a w części północnej 30 – 50 m³/h. Stopień zagrożenia tych wód jest średni, ze względu na generalny brak ognisk zanieczyszczeń oraz istnienie słabej warstwy izolującej. Jakość wód jest średnia, woda wymaga uzdatnienia (IIb).

Jednostka hydrogeologiczna 8aQII związana jest głównie z utworami rzeczno-lodowcowymi doliny Soły i obejmuje niewielki południowy fragment sołectwa Grojec. Średnia wydajność studni wierconej wynosi 10 – 30 m³/h. Stopień zagrożenia tych wód jest wysoki, ze względu na obecność ognisk zanieczyszczeń oraz brak warstwy warstwy izolującej. Jakość wód jest średnia, woda wymaga uzdatnienia (IIb).

Piętro wodonośne karbonu budują piaskowce i zlepieńce krakowskiej serii piaskowcowej. Tworzą one odrębne poziomy wodonośne, pozostające ze sobą w więzi hydraulicznej w obszarach sedymentacyjnych wyklinowań utworów nieprzepuszczalnych, w strefach uskokowych i w zasięgu prowadzonych robót górniczych. Tworzą one jeden zbiornik karboński o charakterze porowo-szczelinowym, przepływowy, zakryty i częściowo zakryty. Naturalne warunki hydrogeologiczne w zachodniej części obszaru wyznaczonego zbiornika karbońskiego zostały zakłócone na skutek prowadzonej eksploatacji węgla kamiennego w kopalni „Brzeszcze”. Południowo-zachodnia część gminy znajduje się w granicach leja depresji wywołanego eksploatacją węgla w tej kopalni. Górnicza eksploatacja złoża i prowadzone odwodnienie górotworu od blisko stu lat spowodowały przeobrażenia warunków hydrogeologicznych do głębokości 740 m, w tym obniżenie zwierciadła wody do głębokości 170 – 230 m. Przepuszczalność i wodonośność piaskowców i zlepieńców zwiększyła się w wyniku prowadzenia eksploatacji. Jej efektem są

poeksploatacyjne spękania i szczeliny w górotworze, ułatwiającej infiltrację wód opadowych oraz powstanie więzi hydraulicznej między zawodnionymi warstwami. W warunkach drenującego wpływu kopalni, zasięg i głębokość występowania użytkowego poziomu wodonośnego wyznaczają wypływy wód zwykłych w wyrobiskach górniczych. Poprzez powstałe nowe drogi przepływu system szczelin, spękań i wyrobiskami górniczymi następuje infiltracja wód zwykłych do głębszych poziomów eksploatacyjnych kopalni. Wody zwykle z tych poziomów są wypompowywane na powierzchnię szybami kopalni w ilości 5750 m³/d. Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Kęty wydziela na analizowanym terenie jednostkę hydrogeologiczną 3bcC3II. Zajmuje ona południowy fragment sołectwa Grojec. Charakteryzuje się ona naturalnymi warunkami hydrogeologicznymi, lej depresji oraz drenujący wpływ eksploatacji w kopalni Brzeszcze ma miejsce w odległości ok. 300 – 500 metrów od granic jednostki. Średnia wydajność studni wierconej wynosi mniej więcej 10 - 30 m³/h, stopień zagrożenia tych wód jest niski, ze względu na brak ognisk zanieczyszczeń oraz istnienie warstwy izolującej. Jakość wód jest dobra, nie wymagają one uzdatniania. Parametry wszystkich jednostek hydrogeologicznych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela nr 5. Główne parametry jednostek hydrogeologicznych.

Symbol jednostki hydrogeologicznej	Piętro wodonośne	Głębokość występowania	Miąższość [m]	Współczynnik filtracji [m/24h]	Przewodność warstwy wodonośnej [m ² /24h]	Moduł zasobów odnawialnych [m ³ /24h/km ²]	Moduł zasobów dyspozycyjnych [m ³ /24h/km ²]
6aQIV	Q	5-15	10,3	36,8	296	402	302
7bQIII	Q	5-15	7,7	57,3	421	443	288
8aQII	Q	<5	5,6	31,8	187	266	160
15bQII	Q	5-15	2,6 – 15,5	11,5 – 67,0	30 -658	171	128
3bcC3II	C	50 – 100	20 - 40	0,4	16	328	164

Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003), materiałów Państwowej Służby Hydrogeologicznej oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. 2006 nr 126 poz. 878) na obszarze gminy nie występują główne zbiorniki wód podziemnych.

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych teren gminy Oświęcim znajduje się w dwóch JCWPd nr 142 (część zachodnia gminy) i 148 (część wschodnia).

IV.4.2 Zasoby hydrograficzne

Obszar gminy charakteryzuje się bogatą, dobrze rozwiniętą siecią rzeczną, systemem kanałów i rowów melioracyjnych oraz dużymi obszarami stawów rybnych. W całości odwadniany jest poprzez prawobrzeżne dopływy Wisły. Wisła - stanowi północną i zachodnią granicę gminy. Na tym odcinku Wisła przyjmuje:

- lewobrzeżne dopływy (poza terenem gminy): Pszczynekę, Gostynię, Potok Goławiecki, Przemszę;
- prawobrzeżne dopływy z terenu gminy: Młynówki Harmęską i Oświęcimską, Pławiankę, Harmężówkę, Dopływ spod Brzezinek i Sołę. Już poza obszarem gminy do Wisły wpływa Włosanka, która odwadnia wschodnią część gminy.

Wisła ma charakter rzeki nizinnej o spadku 0,36%, krętym przebiegu, koryto wąskie 10-20 m., na całym odcinku obwałowane. W 1977 roku w ramach regulacji Wisły rozpoczęto budowę kanału żeglownego Dwory-Las o długości 7,5 km, co spowodowało w 1997 roku zmianę ujścia Macochy-Poręby i skierowanie jej bezpośrednio do kanału.

Soła – pierwszy, główny beskidzki dopływ Wisły o długości 88,9 km i powierzchni dorzecza 1390,6 km². Odcinek ujściowy o długości 11 km znajduje się na terenie gminy. Koryto kręte, z licznymi starorzeczami tylko częściowo jest uregulowane - wały przeciwpowodziowe, narzuty kamienne, opaski faszynowe. Średni spadek rzeki na odcinku Kęty-Oświęcim wynosi 1,86%. Eksploatacja żwirów bezpośrednio z koryta rzeki, budowa zbiorników wodnych w środkowym biegu Soły zwiększyła średni spadek rzeki od 1855 roku o 0,2%, a w okresach powodzi wywołuje częste zmiany koryta. Soła na terenie gminy właściwie nie ma większych dopływów. Jedynym dopływem który posiada hydronim wg KZGW jest Macocha Łęki (inna niż Macocha Poręba uchodząca do Kanału Dwory odwadniająca północno-wschodnią część gminy). Do Soły uchodzą również Potok Różany i Czerna, cieki te jednak nie posiadają oficjalnych hydronimów. Odprowadzają one wodę ze stawów hodowlanych.

Uzupełnieniem sieci hydrograficznej jest niezwykle gęsta sieć rowów i kanałów melioracyjnych, czy też młynówek. Bezpośrednio do Wisły i Soły odprowadzane są wody ze stawów poprzez sieć kanałów i sztucznych przekopów między zlewniami. Wyznaczone działki wodne na tym obszarze są niepewne, gdyż w zależności od stanów wody lub potrzeb gospodarki wodnej na stawach, wody kierowane są systemem śluz i zastawek do różnych zlewni. Naturalny reżim przepływów Wisły i Soły jest mocno zakłócony w wyniku gospodarczej działalności człowieka przez gospodarkę wodną na zbiornikach powyżej położonych, zrzuty wód kopalnianych, przemysłowe użytkowanie wód oraz pobór na potrzeby komunalne. Przepływy są bardzo zróżnicowane; maksima występują w kwietniu i lipcu, a minima w styczniu i we wrześniu. Szczególnie ważne są maksymalne przepływy związane z opadami katastrofalnymi, nawałnymi lub roztopami wywołującymi powodzie. Prawdopodobieństwo występowania tych przepływów, jak i wartości rzeczywiste zmierzone dla największych powodzi w XX w. przedstawiają tabele. Położenie gminy w kotlinie (węzeł hydrologiczny) powoduje, że w przypadku wystąpienia powodzi w rejon ten spływają ogromne ilości wód z różnych kierunków w tym samym czasie. Sieć hydrograficzną gminy przedstawiono na załączniku mapowym nr 3.

Zbiorniki wodne

Ważnym elementem zagospodarowania terenu gminy są wody stojące mające głównie charakter stawów hodowlanych. Zbiorniki sztuczne to głównie stawy rybne, posiadające na tym terenie stare tradycje („Żabi kraj”). Koncentrują się głównie w dolinie Wisły i Soły, w mniejszym stopniu na płaskiej wierzchołynie. Ogólna ich powierzchnia wg danych z mapy ewidencyjnej wynosi 913,01 ha, tj. 12,25% powierzchni gminy. Powierzchnia wszystkich wód stojących zliczona z ortofotomapy wynosi ok. 918 ha, co świadczy o tym, że stawy zostały właściwie zaklasyfikowane w ewidencji gruntów.

Na obszarze gminy występują 452 mniejsze lub większe stawy, oczka wodne i tym podobne

zbiorniki wód powierzchniowych. Stawy hodowlane rozlokowane są właściwie na całej powierzchni gminy i grupują się w siedem większych kompleksów: stawy w Harmężach i Rajsku, Stawy Adolfińskie i Stawy Grojeckie (sołectwo Grojec), stawy w Zaborzu, stawy w Porębie Wielkiej oraz Stawy Monowskie. Ogółem znajdują się tu aż 102 stawy o powierzchni powyżej 1 ha. Największe pod względem powierzchni są stawy Lekarc (40,03 ha), Stawy Adolfińskie (37,60 ha) oraz staw Grabowiec Duży (33,82 ha). Tak duże kompleksy stawów położonych w dolinach rzek Wisły i Soły wpływają na warunki klimatyczne, gospodarkę wodną, a także na gospodarcze korzystanie ze środowiska. Ze zbiorników wodnych należy również wymienić występowanie starorzeczy - wiślik i solisk, które choć będące w stadium zaniku mają jednak wielkie znaczenie przyrodnicze. Wśród zbiorników wód powierzchniowych należy również wymienić zbiorniki powstały w wyniku zalania wyrobisk po eksploatacji kruszyw w Rajsku.

Tabela nr 6. Ważniejsze kompleksy stawów gminy Oświęcim.

Kompleks	Nazwa	Powierzchnia (ha)
Stawy w Harmężu (kontynuacja stawów z gminy Brzeszcze)	Staw Oszust	28,43
Stawy w Harmężu i Rajsku	Przysiak Duży	1,88
	Przysiak Mały	1,57
	Bocianek	2,32
	Mojszczyk	12,12
	Bliźniak	18,54
	Cyranka	22,96
	Lekarc	40,03
	Duża i Mała Mewa	7,02
	Pośredni	18,61
	Gamrot	4,09
Stawy w Rajsku	Duży Strzelec	7,19
	Gliniak	4,36
Stawy Adolfińskie (sołectwo Grojec)	Stawy Adolfińskie	37,60
	Krzemieńczyk Duży	18,28
	Adam Duży	12,95
	Staw Średni	12,98
	Staw Górny	14,98
	Staw Zimowy	19,00
	Staw Letni	4,75
	Staw Malinowski	6,22
Stawy Grojeckie	Czesław	22,76
	Gniewus	5,72
	Ryszard	6,34
	Stanisław	2,41
	Antoni	5,21
	Marszałek	2,42
	Dziurawiec	8,38
	Szerszeń	2,56
	Ryszkowiec	6,10
	Orny	8,42
	Smutny	8,51
	Czechowiec	10,88
	Pośredni	0,95
	Michałowiec	4,35
	Wesoły	2,36
Stawy w Zaborzu	Węgielnik	6,21
	Wójtowiec	20,83
	Mały Wójtowiec	2,77

	Staw Dolny	16,32
	Marian Górny	26,52
	Borowski	27,90
	Żurawiec	9,64
	Zdzisław	7,40
	Wierzchowaty	6,55
Stawy w Porębie Wielkiej	Granicznik	5,33
	Grabowiec Duży	33,82
	Grabowiec Mały	5,69
	Jeżówki	11,46
Ciąg stawów w dolinie Macochy (sołectwo Łazy)	Łącznie 10 stawów, nie posiadają one jednak nazwy	Powierzchnia od 0,63 do 4,07
Stawy Monowskie	Góral	5,90
	Wiśniewski	12,27
	Jeziorki	10,09
	Klin	11,83
	Przepustka	1,22
	Przedzielin Stary	5,04
	Przedzielin Nowy	3,64
	Stara Cząstka	28,75
	Nowa Cząstka	9,37
	Olszyna	29,23
	Marszałek	21,58
	Trzynastka	17,56

IV.5. Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczania

IV.5.1 Wody

Powierzchniowe

Pośród cieków przepływających przez obszar gminy objętych państwowym monitoringiem jakości powierzchniowych wód płynących (prowadzonym przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska) była Wisła i Soła. Generalnie stan/potencjał ekologiczny rzeki Wisły został określony jako słaby, stan chemiczny został określony jako poniżej stanu dobrego (przekroczone stężenia roczne), a ogólny stan jednolitej części wód został określony jako zły. Natomiast stan/potencjał ekologiczny rzeki Soły został określony jako dobry i powyżej dobrego, stan chemiczny został określony jako dobry, a ogólny stan jednolitej części wód również został określony jako dobry.² Powyższe badanie stanu wód oparte jest na Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz.U. Nr 162, poz. 1008). To rozporządzenie wprowadza nowe sposoby oceny stanu wód. Można stwierdzić, że jakość wód powierzchniowych cieków przepływających przez teren gminy jest niezadowolająca. Głównym winowajcą tego stanu jest niski stan skanalizowania gminy, oraz duża ilość substancji przechodzących do wód w wyniku prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej. Za zły stan fizykochemiczny odpowiadać może również zbytnie przenawożenia stawów hodowlanych. Cieki w gminie posiadają często mętną barwę, ale jest ona uwarunkowana naturalnymi czynnikami (duża ilość substancji ilastej). Według danych GUS za 2011 r. z kanalizacji korzystało zaledwie 14% ludności gminy, ale należy zauważyć tutaj tendencję zwyżkową, gdyż jeszcze w 2009 r. było to zaledwie 6,6%.

² Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2011 r, WIOŚ, Kraków 2012

Cieki gminy Oświęcim nie były badane pod kątem Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych.

Wody Soły były badane w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. nr 204, poz. 1728). Badania wykazały, że wody Soły można zaliczyć do klasy A2, czyli wody wymagające typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji i dezynfekcji (chlorowanie końcowe). Przekroczone były ogólna liczba bakterii coli oraz liczba bakterii coli fekalnych.

Podziemne

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych analizowany teren znajduje się w JCWPd nr 142 i 148. Na terenie gminy na dwóch ujęciach prowadzone były badania jakości wód podziemnych prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryterium i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. 2008 Nr 143, poz. 896). Badaniem oparte było jedno ujęcie w mieście Oświęcim i jedno ujęcie w Broszkowicach. Przedstawiono również wyniki badań z ujęcia w Przeciszów, które znajduje się nieopodal granic gminy. Niestety wykonane badania wykazały, że wody ujmowane do spożycia przez ludzi nie spełniały wymogów rozporządzenia. Jak głównego winowajcę wskazywano zanieczyszczenia antropogeniczne.

Tabela nr 7. Jakość wód podziemnych gminy Oświęcim.

I.p.	Nr ppk	Typ chemiczny wody	Miejscowość	Gmina	JCWPd	Przekroczenia wymagań
8	2249	HCO ₃ -SO ₄ -Ca	Oświęcim	Oświęcim	148	NH ₄ , Mn, Fe
9	2251	HCO ₃ -Ca	Przeciszów	Przeciszów	148	NH ₄ , Mn, Fe
10	2909		Broszkowice	Oświęcim	148	pH, Mn, Fe

IV.5.2 Powietrze

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (art. 85) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Na stan powietrza na terenie gminy Oświęcim mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja transgraniczna (spoza terenu gminy),
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych

pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej. Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloroku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany. O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niskie źródła emisji,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z 2011 r.³ pochodzące z opracowania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie. Ocena przeprowadzona jest w wyodrębnionych strefach na terenie województwa małopolskiego zaliczonych do odpowiednich klas od A do C, od klasy najbardziej do najmniej korzystnej ze względu na stopień oddziaływania zanieczyszczeń na stan zdrowia ludzkiego – kryterium ochrony zdrowia. W raporcie WIOŚ przeprowadzono ocenę stanu powietrza atmosferycznego w wyodrębnionych strefach m.in. w strefie małopolskiej, do której należy gmina Oświęcim, na tle całego województwa małopolskiego.

³ Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2012 r., WIOŚ, Kraków 2013 r.

Tabela nr 8. Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna strefy z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia w roku 2012.

	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											Ogólna klasa strefy
	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni	O ₃	
Rok 2012	C	A	C	A	A	A	A	C	A	A	A	C

Klasyfikacja według kryterium ochrony zdrowia na terenie strefy małopolskiej wykazała klasę C ze względu na przekraczane dopuszczalne stężenia 24 godzinne i roczne dla benzoalfapirenu B(a)P, pyłu zawieszonego oraz dwutlenku siarki. Przeprowadzona klasyfikacja dla pozostałych zanieczyszczeń takich jak: dwutlenek azotu (NO₂), ołów (Pb), ozon (O₃), tlenek węgla (CO), arsen (As), nikiel (Ni) oraz benzen (C₆H₆) wykazała klasę A. Przyznana klasa ogólna w roku 2012 to klasa C, przy czym zaliczenie do klasy C nastąpiło na skutek przekroczeń benzoalfapirenu B(a)P, pyłu zawieszonego oraz dwutlenku siarki. Klasyfikacja w roku 2012 była prowadzona dla strefy małopolskiej, w której wyżej wymienione substancje były przekroczone. Należy zauważyć, iż najwyższe stężenia zanieczyszczeń (przekroczenia wartości dopuszczalnych) występują w sezonie jesienno – zimowym, co związane jest ze spalaniem paliw w celach grzewczych (niska emisja). Na terenie gminy problem ten szczególnie zauważalny jest w terenach najintensywniej zabudowanych, czyli w centrach poszczególnych sołectw. Jednocześnie na terenie gminy istnieje duża ilość terenów otwartych, co powoduje skuteczne rozpraszanie zanieczyszczeń. Rzeczywista jakość powietrza atmosferycznego w gminie Oświęcim jest lepsza niż wynika to z przedstawionych wyżej badań, które co należy podkreślić, wykonywane są praktycznie dla całego województwa. Mapy stężenia zanieczyszczeń zamieszczone w wymienionej wyżej „Ocenie jakości...” wskazują, że stężenia zanieczyszczeń w gminie Oświęcim należą do najniższych w województwie małopolskim.

IV.5.3 Odpady

Na terenach wiejskich zarówno ilość, jak i skład odpadów komunalnych różnią się w istotny sposób od odpadów powstających w dużych miastach. Odpady komunalne z terenów gmin wiejskich zawierają zwiększone ilości drobnej frakcji, w której występuje najczęściej popiół z palenisk domowych oraz szereg innych drobnych składników mineralnych. Składniki mineralne, takie jak żużel, kamienie, gruz itp., występują w zwiększonych znacznie ilościach, osiągających 20%, we frakcji "pozostałe nieorganiczne". Ponadto odpady z terenów wiejskich zawierają bardzo zróżnicowane ilości składników organicznych pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. Powstają tu również odpady niebezpieczne w związku ze stosowaniem zabiegów agrochemicznych oraz eksploatacją maszyn i pojazdów rolniczych. W gminach wiejskich ich ilość nie jest duża - 2-5%, ale stwarzają one poważne zagrożenie dla środowiska. Szczególne zagrożenie stanowią silnie toksyczne środki ochrony roślin i opakowania po nich. Częstą praktyką jest spalanie tworzyw sztucznych w piecach domowych lub na wolnym powietrzu, co powoduje emisję do atmosfery dużej ilości niebezpiecznych substancji chemicznych (dioksyn, furanów, fosgeny).

Prowadzona w gminie gospodarka w zakresie odpadów opiera się na segregowaniu już w miejscu ich powstawania. Zorganizowanym wywozem odpadów objęto ok. 98% mieszkańców. W obrębie poszczególnych posesji odpady segregowane są w workach (szkło, metale, tworzywa sztuczne), które odbierane są przez firmę prywatną ECO-COMBID z Włosienicy, a koszty wywozu pokrywa gmina. Ponadto gospodarstwa domowe wyposażone są w pojemniki typu SM o pojemności 0,11 m³ na odpady nieposegregowane. Ich wywozem zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Oświęcimiu, a odpady wywożone są na komunalne składowisko odpadów w mieście Oświęcimiu przeznaczone dla obsługi miasta i gminy Oświęcim.

W gminie prowadzona jest również w okresie wiosennym i jesiennym zbiórka odpadów wielkogabarytowych, a ich wywozem zajmuje się także ZUK w Oświęcimiu. Odpady niebezpieczne mogą być składowane na nowym składowisku odpadów szkodliwych Firmy Chemicznej "Dwory" S.A. w Oświęcimiu, które jest zlokalizowane w sąsiedztwie składowiska odpadów komunalnych.

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW

Zasoby kulturowe gminy Oświęcim obejmują:

1. historyczne szlaki handlowe,
2. zespoły i obiekty architektury sakralnej:
 - a) kościoły w Grojcu, Porębie Wielkiej, Włosienicy
 - b) kapliczki i figury przydrożne w Babicach, Broszkowicach, Brzezince, Grojcu, Harmężach, Łazach, Pławach, Porębie Wielkiej, Rajsku, Zaborzu,
3. założenia dworsko – parkowe:
 - a) pałac w Grojcu,
 - b) dwory w Harmężach, Porębie Wielkiej, Rajsku, Zaborzu,
4. domy mieszkalne i zabudowania gospodarcze w Babicach, Broszkowicach, Dworach, Grojcu, Łazach, Porębie Wielkiej, Rajsku, Stawach Monowskich, Włosienicy, Zaborzu,
5. zabytki techniki i obiekty użyteczności publicznej:
 - a) młyn wodny w Grojcu,
 - b) spichlerz w Łazach,
 - c) remiza strażacka i budynek przedszkola w Porębie Wielkiej,
 - d) magazyn i budynek szkoły w Rajsku,
 - e) remiza i wiadukt kolejowy we Włosienicy,
6. cmentarze w Grojcu, Porębie Wielkiej, Włosienicy,
7. archeologiczne obiekty nieruchome.

Niektóre z tych obiektów i zespołów są objęte ochroną konserwatorską (w rozumieniu ustawy o ochronie dóbr kultury, tj. wpisane do rejestru zabytków); inne ujęto w postaci ewidencji.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej następuje obecnie i będzie realizowana nadal poprzez:

- 1) utrzymanie istniejących oraz wyznaczenie nowych stref ochrony konserwatorskiej,
- 2) zachowanie i ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- 3) ochronę obiektów zabytkowych ujętych w ewidencji zabytków województwa oraz przewidzianych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków,
- 4) ochronę zabytków archeologicznych,
- 5) dokonywaną okresowo (co najmniej raz w trakcie kadencji Rady Miasta przez Gminną Komisję Urbanistyczno – Architektoniczną) analizę stanu oraz wartości estetycznych obiektów zrealizowanych i realizowanych obecnie oraz ich ewentualne zaliczenie w poczet dóbr kultury współczesnej.

V.1. Wykaz obiektów i zespołów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków

Zabytek (nazwa, opis)	Sołectwo, adres	(opis stanu zachowania)
ruiny tzw. ziemniaczarek i kwaszarni	Brzezinka, ul. Piwniczna	[A 1205/M], 10.06.2010
kościół p.w. św. Wawrzyńca	Grojec	A70 z 4.12.1968, aktual. A 277/78 z 27.02.1978 [A836/M]
zespół pałacowy: pałac, park, resztówka zabudowań gospodarczych,	Grojec	A 673/91 z 10.02.1994 (B) [A835/M]
zespół dworsko-parkowy,	Harmężę	A606/94 z 11.10.1994 (B) [A842/M]
kościół p.w. św. Bartłomieja, cmentarz wraz z drzewami	Poręba Wielka	A118 z 30.04.1934 oraz A364/78 z 17.10.198 [A981/M]
dwór, otoczenie, drzewostan,	Poręba Wielka	A392 z 17.11.1972 oraz A 290/78 z 30.03.1978 (B) [A980/M]
pałac, park	Rajsko	A 395 z 17.11.1972, aktual. A 286/78 z 24.03.1978 (B) [A879/M]
dawny obóz koncentracyjny „Auschwitz- Birkenau”	Brzezinka	A-714/95 z 02.08.1995 [A-959/M]

Charakterystyka obiektów i zespołów zabytkowych objętych ochroną:

Brzezinka

Teren byłego obozu koncentracyjnego KL II Auschwitz-Birkenau w Brzezince wraz z historycznymi ogrodzeniami, wszystkimi zabudowaniami i urządzeniami, które związane były z funkcjonowaniem obozu, a znajdują się na terenie obecnego Państwowego Muzeum. Są to: ruiny krematoriów i komór gazowych, II, III, IV, V, wartownia główna SS - "Brama Śmierci", stopy spaleniskowe, łaźnia obozowa, 10 obiektów latryn i umywalni więźniarskich, 36 baraków murowanych, 20 baraków drewnianych, wieże wartownicze lokowane wzdłuż ogrodzeń, rampa wyładownicza, stawek, do którego zsypywano ludzkie popioły, masowe mogiły

jeńców radzieckich, układ przestrzenny, relikty po nieistniejących barakach, Międzynarodowy Pomnik Ofiar Faszyzmu.

Grojec

Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca, zbudowany w 1671 r. przez Zygmunta Porębskiego. W latach 1764 – 1767 niemalże od podstaw przebudowała go Anna Szembekowa. Jest to kościół drewniany, konstrukcji zrębowej, z prezbiterium zamkniętym wielobocznie, jednonawowy. Wieża od strony zachodniej konstrukcji słupowej, kwadratowa, w połowie nad nawą nadwieszona, nakryta hełmem namiotowym z latarnią. W II poł. XIX w. przystawiono od południa murowane dobudówki, a od północy kaplicę i zakrystię. Ochronie podlega budynek w całości wraz z najbliższym otoczeniem w granicach ogrodzenia (wraz z wyposażeniem).

Neogotycki pałac związany z siedzibą rodową Bobrowskich, murowany, piętrowy, zadaszony dachem mansardowym, powstały w I poł. XIX w. po gruntownej przebudowie barokowego dworu z XVII w. wraz ze skrzydłem powstałym w końcu XIX w. W latach 50 XX w. rozbudowany i nadbudowany z adaptacją poddasza, w całości przystosowany dla potrzeb Państwowego Zakładu Specjalnego, obecnie Państwowego Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego dla Dzieci. Pałac otacza park krajobrazowy z połowy XIX w. o pomnikowym drzewostanie, z budynkiem gospodarczym dawnej stajni, obecnie obory. Zespół pałacowo-parkowy jest czołowym przykładem wiejskich rezydencji szlacheckich ziemi oświęcimskiej. Odnotowany w XVII w. i XVIII w. na mapach dawnego Księstwa Oświęcimsko-Zatorskiego.

Harmęże

Dwór w Harmężach zbudowany w początku XIX w. przez rodzinę Zwillingów, przekomponowany wewnątrz po pożarze w końcu II wojny światowej, piętrowy, z bocznymi ryzalitami flankowanymi parzyście kolumnami, piano nobile ozdobione fryzem ażurowym, nakryty dachem wielospadowym. Dwór posiada zachowaną unikalną formę fasady nawiązującej do stylu dworku romantycznego. W otoczeniu dworu resztówka założenia parkowego w kształcie prostokątnym z kilkoma drzewami pomnikowymi. Ochronie konserwatorskiej podlega budynek dworu wraz z otoczeniem tj. zabytkowego parku.

Poręba Wielka

Dwór (obecnie szkoła podstawowa) wzniesiony w 1769 r. przez hrabiego Ignacego Bobrowskiego według planów Franciszka Marii Lanci'ego w stylu neogotyckomauretańskim, murowany, piętrowy, częściowo zniekształcony przebudową dokonaną w 1958 r.. Stanowi przykład eklektycznej architektury dworskiej. W sąsiedztwie dworu znajduje się oficyna drewniano-murowana (tzw. "Grottgerówka") z 1768 r., w której w 1866 r. mieszkał Artur Grottger, tworząc tu rysunki z cyklu "Wojna". Obiekty zlokalizowane są na terenie angielskiego krajobrazowego parku roślinno-wodnego z poł. XVIII w. Ochronie konserwatorskiej podlega budynek dworu, oficyna oraz park.

Kościół pw. Św. Bartłomieja zbudowany w 1 ćw. XVI w. drewniany, późnogotycki, kryty gontem, z trzech stron otoczony otwartymi drewnianymi sobotami. Ołtarze: główny, dwa boczne, ambona oraz

organy wykonane są w stylu rokoko. Wieża kościoła pochodzi sprzed 1644 r., zakończona jest nadwieszoną izbicą, zwieńczoną cebulastym hełmem z ostrosłupem. W otoczeniu kościoła znajduje się cmentarz oraz starodrzew. Ochronie konserwatorskiej podlega budynek kościoła w całości, wraz z najbliższym otoczeniem, tj. cmentarz wraz ze starodrzewem oraz wyposażenie kościoła.

Rajsko

Pałac (obecnie szpital Miejski w Oświęcimiu) wzniesiony w II poł. XVIII w. przez rodzinę Bobrowskich, znacznie przebudowany w XIX/XX w.. Murowany, piętrowy, z wieloboczną basztą narożną, z attykami krenelażowymi, stanowi dobry przykład eklektycznej architektury rezydencjonalnej. Budynek pałacu otacza dawna zabudowa gospodarcza (5 obiektów). Całość zlokalizowana jest na terenie zabytkowego parku krajobrazowego z pomnikowym drzewostanem. Ochroną konserwatorską objęty jest budynek pałacu w całości wraz z najbliższym otoczeniem parkowym.

V.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

Tradycja strefowej ochrony konserwatorskiej doprowadziła do wyodrębnienia w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Oświęcim następujących rodzajów stref ochrony konserwatorskiej: *strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”, strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej „B”, strefa ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych OW* oraz, w niektórych planach, *strefa archeologicznej ochrony konserwatorskiej „W”*.

- 1) Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” - strefa pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej. Na obszarze gminy obejmuje ona bezpośrednie otoczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

W obrębie strefy prace remontowe i inwestycyjne wymagają każdorazowo uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i poprzedzone powinny być opiniami konserwatorskimi lub specjalistycznymi badaniami. Celowe jest także opracowanie planu miejscowego uwzględniającego szczegółowo problematykę rewaloryzacji. Działalność konserwatorska powinna zmierzać do :

- zachowania historycznie rozplanowanego układów ulic i placów,
- rewaloryzacji przekroju ulic poprzez likwidację współczesnych, naziemnych elementów infrastruktury oraz przywrócenie w miarę możliwości historycznych nawierzchni brukowych,
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów zabytkowych wraz z dostosowaniem współczesnych funkcji do wartości zabytkowych obiektów oraz nawiązania do historycznej funkcji terenów i obiektów,
- rewaloryzacji poszczególnych elementów zabudowy poprzez jej uzupełnienie oraz korektę brył i fasad istniejących obiektów wg wniosków zawartych w opracowaniach specjalistycznych,
- zachowania historycznych podziałów działek , ewentualnie nawiązania do dawnych podziałów poprzez zaznaczenie ich architektonicznymi podziałami brył lub elewacji, zaznaczenia granic za

pomocą małej architektury,

- dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych,
- zachowania zasadniczych proporcji wysokościowych układu zabudowy, utrzymujących sylwetę zespołu wraz z historycznymi dominantami.

2) Strefa częściowej ochrony konserwatorskiej „B” - strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych. Obejmuje tereny historycznego układu przestrzennego znajdujące się poza dawnym centrum, przedmieścia, obrzeża miasta, obszary początkowo rolnicze, stopniowo poddawane parcelacji. Zachowana historyczna zabudowa jest bardziej przekształcona niż zabudowa zespołu śródmiejskiego. Występują w niej zachowane fragmenty dróg historycznych oraz fragmentarycznie zachowana średniowieczna parcelacja osadnicza. Zabudowa w wielu wypadkach uległa przekształceniu i nie reprezentuje wysokiej wartości zabytkowej. W strefie brak jest obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Występujące obiekty stanowią lokalną wartość kulturową, część z nich figuruje w ewidencji wojewódzkiej zabytków.

Działalność konserwatorska w strefie powinna zmierzać do :

- zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, układów przestrzennych i komunikacyjnych, zieleni naturalnej i komponowanej,
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów,
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie skali i bryły zabudowy, bez tworzenia nowych dominant,
- dopuszcza się możliwość modyfikacji wysokości współczesnej zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej i pod warunkiem tworzenia nowych wartości estetycznych.

3) Strefa ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych

Stanowiska archeologiczne stanowią dobra kultury prawnie chronione i w związku z tym stanowiska położone poza zabudowaną strefą gminy objęte są całkowitym zakazem prowadzenia w ich granicach takich działań niszczących jak głęboka orka, prace wybierzyskowe i niwelacyjne. Pozostała działalność inwestycyjna jak melioracje, gazyfikacja, prace wodno - kanalizacyjne, energetyczne, teletechniczne oraz budowlane w granicach wszystkich stanowisk, może być warunkowo dopuszczona wyłącznie w uzgodnieniu Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na określonych indywidualnie warunkach, po wyprzedzającym przebadaniu na koszt inwestora. *Strefa ochrony konserwatorskiej stanowiska, poza przypadkami gdzie została wyznaczona indywidualnie, określona została jako obszar zawierający się w kole o promieniu 25 m którego środek stanowi centrum stanowiska.*

V.3. Obiekty i założenia na obszarze gminy ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (województwa małopolskiego) :

NR	Zabytek (nazwa, opis)	sołectwo	adres	Uwagi (opis stanu zachowania)
Nr 1	Figura św. Jana Nepomucena; kam. XVIII/XIX w.	Babice	Grunwaldzka (2)	Zniszczony cokół, figura pomiędzy drzewami i słupem
Nr 2	Figura św. Jana Nepomucena; kam., 1848, 1949	Babice	Grunwaldzka (21)	
Nr 3	Dom murowany, 1910/1920 r.	Babice	Grunwaldzka 22	
Nr 4	Dom murowany, 1920/1930 r.	Babice	Grunwaldzka 35	
Nr 5	Budynek dróżnika, mur. Ok 1900 r.	Babice	Grunwaldzka 38	Zdewastowany, zniszczenia
Nr 6	Dom mur, 1910, przebudowany	Babice	Grunwaldzka 41	Po remoncie, wym. okna, nowa elewacja
Nr 7	Dom mur, lata 20 XX w.	Babice	Grunwaldzka 44	Remont w 1989, wym. okna, nowa elewacja
Nr 8	Dom mur, 1922 r. przebudowany	Babice	Grunwaldzka 6/8	Po remoncie, przebudowany
Nr 9	Krzyż – Kalwaria, kam. 1894 r.	Babice	Grunwaldzka 7	Bardzo zniszczony,
Nr 10	Dom mur, ok. 1920 r.	Babice	Grunwaldzka 7	W trakcie remontu,
Nr 11	Dom mur. - drewn. 4 ćw XIX w.	Babice	Handlowa 6	Po remoncie (okładzina sajding), przekształcony
Nr 12	Chałupa drewn. ok. 1900 r.	Babice	Handlowa 9	Wyburzona; w tym miejscu nowy dom
Nr 13	Dom mur, ok. 1930 r.	Babice	Krańcowa 1	Przebudowany w 1997
Nr 14	Stodoła drewn. kon. XIX w.	Babice	Kwiatowa 2	Częściowo zmieniona na mieszkalną
Nr 15	Dom mur, kon. XIX w. przebudow.	Babice	Lipowa 1	Opuszczony, zaniedbany
Nr 16	Stanowisko archeologiczne nr 1	Babice	Obszar AZP 102-49 nr st. ob. 7	Stanowisko archeologiczne - epoka kamienna
Nr 17	Stanowisko archeologiczne nr 2	Babice	Obszar AZP 102-49 nr st. ob. 8	Stanowisko archeologiczne - epoka kamienna
Nr 18	Stanowisko archeologiczne nr 3	Babice	Obszar AZP 102-49 nr st. ob. 9 st. 3	Stanowisko archeologiczne - epoka kamienna
Nr 19	Dom mur. 1931 r. (1949 - 1950)	Babice	Ogrodowa 1	Wymieniona stolarka
Nr 20	Dom mur. 1910/1930 r, przebudow.	Babice	Orzechowa 1	Po remoncie, w części sklep,
Nr 21	Dom mur. XIX/XX w.	Babice	Orzechowa 3	Obiekt zdewastowany, ruina (wykreślić)
Nr 22	Dom mur. 1910 r, przebudow.	Babice	Orzechowa 6	Wymieniona stolarka
Nr 23	Stacja trafo mur. ok. 1930 r.	Babice	Różana 1	Stan dobry
Nr 24	Dom mur, lata 20 XX w.	Babice	Różana 3	Wymieniona stolarka
Nr 25	Dom murowany, 1910/1920 r.	Babice	Różana 5	Obiekt zdewastowany, ruina (wykreślić)
Nr 26	Dom murowany, 1910/1920 r.	Babice	Różana 8	Po remoncie, nowe okna i elewacja
Nr 27	Dom ok. 1910 r, przebudow.	Babice	Spacerowa 11	przebudowany
Nr 28	Dom ok. 1930 r,	Babice	Spacerowa 2	Po remoncie w 2007 r.
Nr 29	Dom mur. kon. XIX w. 1930 r.	Babice	Spacerowa 4	Wyburzony, budowa nowego domu
Nr 30	Dom lata 20 XX w.	Babice	Spacerowa 9	Zaniedbany, stare okna
Nr 31	Dom mur . lata 30 XX w.	Babice	Starowiślana 10	Przebudowany w 2010 r. nowa elewacja, okna, drzwi; (wykreślić)
Nr 32	Dom mur ok. 1935 r. przebud.	Babice	Starowiślana 13	
Nr 33	Dom mur. 1910/1920 r.	Babice	Śląska 10	Po remoncie, nowe okna,
Nr 34	Dom mur. 1910/1920 r.	Babice	Śląska 11	Po remoncie, przebudowany
Nr 35	Dom mur, ok. 1910 r.	Babice	Śląska 2	Brak budynku, (wykreślić)
Nr 36	Dom mur, ok. 1930 r.	Babice	Śląska 22	Wymienione okna

Nr 37	Dom mur, lata 20 XX w.	Babice	Śląska 27	Po remoncie, nowe okna,
Nr 38	Dom mur, lata 20 XX w.	Babice	Śląska 29	Po remoncie, nowe okna,
Nr 39	Dom mur, ok. 1930 r.	Babice	Śląska 3 + 1	Dwa budynki po remoncie, połączone
Nr 40	Chałupa drewn. kon. XIX w.	Babice	Śląska 30	Niezdabany, do remontu
Nr 41	Dom mur, lata 20 XX w.	Babice	Śląska 33	Wymienione okna i krzyż pod oknami
Nr 42	Chałupa drewn. 1895 r.	Babice	Śląska 34	Niezamieszkała, okna oryginalne,
Nr 43	Dom mur. 1925 r. przebud.	Babice	Śląska 36	Wymienione okna
Nr 44	Dom mur, lata 30 XX w.	Babice	Śląska 4	Wymienione okna, rynny, dach,
Nr 45	Dom mur, pocz. XX w. przebud.	Babice	Śląska 41	Spalony (wykreślić)
Nr 46	Dom mur, ok. 1920 r.	Babice	Śląska 7	
Nr 47	Dom mur, ok. 1930 r.	Babice	Topolowa 10	Dom ludowy w Babicach
Nr 48	Dom mur, ok. 1920 r.	Babice	Topolowa 7	Po remoncie, nowe okna,
Nr 49	Dom mur, ok. 1930 r.	Babice	Topolowa 8	Po remoncie, nowe okna,
Nr 50	Budowla drewn. ok. 1910 r.	Babice	Zatorze 3	
Nr 51	Chałupa drewn. 1910 r.	Babice	Zasławie 3	Po remoncie w 2006 r., nowe okna i dach,
Nr 52	Dom mur, lata 30 XX w.	Broszkowice	Jodłowa 4	Po remoncie, nowe okna i dach,
Nr 53	Kapliczka z figurą MB, mur. 1930 r.	Broszkowice	Klubowa 13	Po remoncie
Nr 54	Dom mur, lata 30 XX w.	Broszkowice	Świerkowa 5	Po remoncie, nowe okna i dach,
Nr 55	Stanowisko archeologiczne nr 13	Brzezinka	Obszar AZP 102-49 nr st. ob. 10	Stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
Nr 56	Stanowisko archeologiczne nr 12	Brzezinka	Obszar AZP 103-49 nr st. ob. 7	Stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
Nr 57	Kapliczka mur. XIX/XX w. odnow.	Brzezinka	Brzozowa 44	Stan zachowania – dobry,
Nr 58	Ruiny wodociągów	Brzezinka	Ofiar Faszyzmu	Obiekt poobozowy, ruina
Nr 59	Dawna komendantura obozu KL Birkenau, mur. 1942 r.	Brzezinka	Ofiar Faszyzmu 11	Część obozu, stan dobry
Nr 60	Kapliczka	Brzezinka	Skrzyż. Sportowej i Brzozowej 47	Po remoncie, pomalowana
Nr 61	Dom mur, lata 30 XX w. przebudowany	Brzezinka	Ofiar Faszyzmu 5	Po remoncie, wym. dach
Nr 62	Ziemniaczarki	Brzezinka	Piwniczna	Obiekt poobozowy
Nr 63	Ziemniaczarki	Brzezinka	Obiekt poobozowy, przy narożniku pd.-wsch. muzeum	
Nr 64	Stodoła mur, ok. 1910/1920 r.	Brzezinka	Sołtysów 5	Zniszczona, (wykreślić)
Nr 65	Dom murowany, 1920/1930 r.	Brzezinka	Szkolna 6	Po remoncie (dach, rynny), zachowane okna oryginalne
Nr 66	Stodoła mur, ok. 1910/1920 r.	Brzezinka	Zapłocie 17	Zniszczona (wykreślić)
Nr 67	Wieża wartownicza obozu KL Birkenau, drewn. 1941/1942 r.	Brzezinka	Część obozu	Część obozu, stan dobry
Nr 68	„Brama Śmierci” obozu KL Birkenau, 1941/1942 r.	Brzezinka	Część obozu	Część obozu, stan dobry
Nr 69	Bocznicza kolejowa do „Bramy Śmierci”	Brzezinka	Obiekt poobozowy	Część obozu, stan dobry
Nr 70	„Czerwony domek”	Brzezinka		Tablica upamiętniająca
Nr 71	Chałupa drewn. 1918 r.	Dwory II	Łopianowa 14	
Nr 72	Zagroda: chałupa, stodoła, drewn. mur. ok. 1907 r.	Dwory II	Łopianowa 2	Chałupa w złym stanie, stodoła wyburzona
Nr 73	Zagroda: chałupa, stodoła, drewn. mur. ok. 1890 r.	Dwory II	Łopianowa 4	W bardzo złym stanie,
Nr 74	Chałupa drewniana	Dwory II	Łopianowa 14	Przebudowana, nowy sajdging, dach,

				okna plastik.)
Nr 75	Dom mur, ok. 1938 r.	Dwory II	Oświęcimska 42	
Nr 76	Stanowisko archeologiczne nr 7	Grojec	Obszar AZP 103-49 nr st. ob. 4	Stanowisko archeologiczne
Nr 77	Stanowisko archeologiczne nr 8	Grojec	Obszar AZP 103-49 nr st. ob. 5	Stanowisko archeologiczne - epoka kamienna
Nr 78	Stanowisko archeologiczne nr 2	Grojec	Obszar AZP 104-49 nr st. ob. 2	Stanowisko archeologiczne
Nr 79	Stanowisko archeologiczne nr 3	Grojec	Obszar AZP 104-49 nr st. ob. 3	Stanowisko archeologiczne - osada
Nr 80	Stanowisko archeologiczne nr 4	Grojec	Obszar AZP 104-49 nr st. ob. 4	Stanowisko archeologiczne
Nr 81	Stanowisko archeologiczne nr 5	Grojec	Obszar AZP 104-49 nr st. ob. 5	Stanowisko archeologiczne
Nr 82	Stanowisko archeologiczne nr 6	Grojec	Obszar AZP 104-49 nr st. ob. 1	Stanowisko archeologiczne
Nr 83	Zakrystia przy kościele paraf. pw. św. Wawrzyńca, mur. 4 ć.w XIX w.	Grojec		
Nr 84	Szkoła podst. mur. ok. 1920/ 1930	Grojec		Pozwolenie na rozbiórkę (wykreślić)
Nr 85	Młyn wodny „młyn Walusiów” (Helena Waluś)	Grojec		Zabytki techniki (turbina wodna, miewniki, 2 walce, gniotownik z 1913 r. 2 kamienie walcowe,
Nr 86	Dom mur, pocz. XX w. przebud.	Grojec	Beskidzka 4	
Nr 87	Dom mur, ok. 1930r.	Grojec	Beskidzka 49	Przebudowany, wym. stolarka
Nr 88	Kapliczka mur. 3 ćw. XIX w. (1880r.)	Grojec	Beskidzka, Leśna Grobel 2	Stan zachowania - zły
Nr 89	Dom mur. 1920/1930 r.	Grojec	Główna 21	
Nr 90	Dom mur ok. 1840 r.	Grojec	Główna 26	Obiekt zdewastowany, ruina
Nr 91	Dom mur ok. 1910 r.	Grojec	Jagiellończyka 64	Stan zachowania - zły
Nr 92	Dom mur ok. 1930 r.	Grojec	Jagiellończyka 19	
Nr 93	Dom mur ok. 1900 r.	Grojec	Jagiellończyka 3	Stan zachowania – dobry; orygini. stolarka i detale architekt.
Nr 94	Dom mur ok. 1930 r.	Grojec	Jagiellończyka 32	Stan zachowania – dobry; orygini. stolarka,
Nr 95	Chałupa drewn. ok. 1912 r.	Grojec	Jagiellończyka 40	Stan zachowania – dobry;
Nr 96	Dom mur ok. 1920 r.	Grojec	Jagiellończyka 67	Stan zachowania – zły, zdewastowany, opuszczony, przebudowany
Nr 97	Fig. Madonny, kam. 3/4 ćw. XIX w.	Grojec	Jagiellończyka 7	
Nr 98	Dom mur ok. 1930 r.	Grojec	Jagiellończyka 70	Stan zachowania – dobry; orygini. stolarka okienna i drzwi wejśc.
Nr 99	Dom mur. lata 30 XX w.	Grojec	Jagiellończyka 76	(realiz. w latach 50 XX ??)
Nr 100	Państw. Gosp. Rybackie, mur. XIX/XX w.	Grojec	Jagiellończyka 82	
Nr 101	Krzyż przydrożny kam, XIX/XX w.	Grojec	Kolista 42	
Nr 102	Dom mur ok. 1930 r. przebud.	Grojec	Kolista 42	
Nr 103	Cmentarz komunalny 1 ćw. XX w.	Grojec		
Nr 104	Kapliczka kam. z fig. Chrystusa	Harmęże	Borowskiego naprzeciw nr 29	Zburzona w 1941, odbud.- 1959 r. wyremontowana, odmalowana,
Nr 105	Krzyż przydrożny, kam.- drewn., pocz. XX w.	Harmęże	Browarna	Stan zachowania – dobry;
Nr 106	Kaplica, kon. XIX w.	Harmęże	Franciszkańska koło nr 16	remont dachu, wnętrza, zniszczony dół kaplicy
Nr 107	Stanowisko archeologiczne	Harmęże	Obszar AZP 103-49	Stanowisko archeologiczne – ślad

			ob. 6	osadnictwa pradziejowego i z epoki kamienia
Nr 108	Stanowisko archeologiczne – ślady warowni, ziem., XVII w.	Łazy	Obszar AZP 104-50 st. ob. 2	Stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa średniowiecznego; (1997 r. - zwalone dęby, tzw. Lanckorona: zachowane jedynie ślady umocnień ziemnych)
Nr 109	Chałupa drewn. ok. 1870/1880 r.	Łazy	31	
Nr 110	Chałupa drewn. 4 ćw. XIX w.	Łazy	32	
Nr 111	Kaplica z fig. św. Jana Nepomucena, drewno polichrom. pocz. XX w.	Łazy	Lanckorona 13	
Nr 112	Chałupa drewn. - mur. 1930	Łazy	Lanckorona 35	
Nr 113	Stodoła drewn. 3 ćw. XIX w.	Łazy	Przy bud. dworu	Stan zachowania - dobry,
Nr 114	Spichlerz dworski, drewn. 1851 r.	Łazy	Przy bud. dworu	(w spisie zabytków błędnie Grojec)
Nr 115	Kaplica mur. kon. XVII w.	Łazy	Przy drodze Łazy - Grojec	Obiekt zdewastowany, do remontu
Nr 116	Dwór, mur. ok. poł. XIX w.	Łazy	Puściny 1	Obiekt zdewastowany, do remontu
Nr 117	Chałupa, drewn. Kon. XIX w. (drewn.-mur. 1930)	Łazy		Obiekt zdewastowany, dach do remontu
Nr 118	Dom mur. ok. 1920 r.	Pławy	20	Dach po remoncie, zachowana stolarka okienna i drzwiowa,
Nr 119	Fig. św. Jana Nepomucena, kam. drewn. Kon. XIX w. odbud.	Pławy	Wojewódzka przy nr 20	Odnowiona, pomalowana
Nr 120	Chałupa drewn. 1 poł. XIX w.	Poręba Wielka	142 (Jan Sporysz)	1984 r. przeznaczony do rozbiórki
Nr 121	Dom, mur. 1872 r.	Poręba Wielka	15	
Nr 122	Chałupa drewn. ok. 1870/1880 r.	Poręba Wielka	70	W 1984 r. - przeznacz. do rozbiórki
Nr 123	Chałupa drewn. 1864 r.	Poręba Wielka	72 (Antoni Filip)	W 1984 r. - przeznacz. do rozbiórki
Nr 124	Przedszkole Państwowe, mur. ok. 1930 r.	Poręba Wielka	Grojecka 54	
Nr 125	Dom mur. 4 ćw. XIX w.	Poręba Wielka	Na wsch. od pałacu	Stan zachowania - dobry,
Nr 126	Stanowisko archeologiczne 2	Poręba Wielka	Obszar AZP 103-50 st. ob. 10	Stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa, . - epoka kamienna i średniowiecze
Nr 127	Stanowisko archeologiczne 3	Poręba Wielka	Obszar AZP 103-50 st. ob. 11	Stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa średniowiecznego
Nr 128	Stanowisko archeologiczne 4	Poręba Wielka	Obszar AZP 103-50 st. ob. 12	Stanowisko archeologiczne – osadnictwo późnośredniowieczne
Nr 129	Stanowisko archeologiczne 5	Poręba Wielka	Obszar AZP 103-50 st. ob. 13	Stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa, pradzieje,
Nr 130	Stanowisko archeologiczne 1	Poręba Wielka	Obszar AZP 103-50 st. ob. 7	Stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa, z epoki kamiennej i średniowiecza
Nr 131	Kapliczka kam. XVIII/XIX w.	Poręba Wielka	Przy drodze do kościoła	Stan zachowania - dobry,
Nr 132	Fig. Chrystusa, kam. 1894 r.	Poręba Wielka	Przy parku	Stan zachowania - dobry,
Nr 133	Fig. św. Jana Nepomucena, kam. XVIII/XIX w.	Poręba Wielka	Przy parku	Stan zachowania - dobry,
Nr 134	Dawny sklep, mur. Lata 30 XX w.	Poręba Wielka	Przy remizie	Obiekt przebudowany z utratą wartości
Nr 135	Dom, mur. 1910/ 1920 r.	Poręba Wielka	Ruczaj 29	
Nr 136	Dom, mur. ok. 1910 r.	Poręba Wielka	Tyszkiewicza 57	

Nr 137	Dom, drewn. - kam. 1898 r.	Poręba Wielka	Tyszkiewiczza 68	
Nr 138	Remiza strażacka mur.- drewn. 1928 r.	Poręba Wielka	Tyszkiewiczza przy kościele	Stan zachowania - dobry,
Nr 139	Dom, mur. 1910/ 1920 r.	Poręba Wielka	Wadowicka 26	Stan zachowania - dobry,
Nr 140	Dom, mur. 1928 r.	Poręba Wielka	Wadowicka 47	
Nr 141	Fig. Madonny, kam., 1828 r.	Poręba Wielka	Wadowicka 7	
Nr 142	Dom, mur. drewn. 1920/ 1930 r.	Poręba Wielka	Wadowicka 81	Stan zachowania - dobry,
Nr 143	Cmentarz paraf. rzym.-kat. 1874 r.	Poręba Wielka		
Nr 144	Chałupa drewn. 1899 r.	Rajsko	26	Obiekt wyburzony (wykreślić)
Nr 145	Dom, mur. 1882 r.	Rajsko	28	1996r. pożar, 1997 r. wyburzony
Nr 146	Dom, mur. 1920/1930 r.	Rajsko	97	Budynek przebudowany, utrata wartości (wykreślić)
Nr 147	Dom, mur. 1927 r.	Rajsko	Agrestowa 15	Stan dobry,
Nr 148	Dom, mur. 1920/1930 r.	Rajsko	Agrestowa 17	
Nr 149	Dom, mur. 1900/1910 r.	Rajsko	Bliska 4	Budynek przebudowany, utrata wartości (wykreślić)
Nr 150	Dom drewn. - mur. ok. 1920 r.	Rajsko	Cyklamenów 21	
Nr 151	Dom, mur. ok. 1930 r.	Rajsko	Cyklamenów 9	Stan zachowania - dobry,
Nr 152	Dom, mur. 1934 r.	Rajsko	Dojazdowa 8	Budynek całk. przebudowany, utrata wartości (wykreślić)
Nr 153	Przedszkole mur. lata 20 XX w.	Rajsko	Główna	Budynek całk. przebudowany, utrata wartości (wykreślić)
Nr 154	Dom, mur. ok. 1930 r.	Rajsko	Gospodarska 1	Stan zachowania - dobry,
Nr 155	Szkoła Podstaw. mur. 1920/ 1930r.	Rajsko	Przesmyk	Opuszczony, niszczeje
Nr 156	Krzyż przydr. kam. ok. 1890 r.	Rajsko	Pszczynska – przed pawilonem handl.	Stan zachowania - dobry,
Nr 157	Kapliczka mur. 4 ćw. XIX w.	Rajsko	Pszczynska 12 – przed pawilonem handl.	Stan zachowania - dobry, między 2 lipami (starodrzew),
Nr 158	Chałupa drewn. 1920 r.	Rajsko	Pszczynska 125	Stan zachowania - dobry,
Nr 159	Dom magazyn mur. lata 20 XX w.	Rajsko	Różany Potok 1	Opuszczony, niszczeje
Nr 160	Chałupa drewn. pocz. XX w.	Rajsko	Różany Potok 10	Budynek przebudowany, utrata wartości (wykreślić)
Nr 161	Dom, mur. ok. 1930 r.	Rajsko	Słowiańska 1	
Nr 162	Dom, mur. 1920/1930 r.	Rajsko	Słowiańska 8	Stan zachowania - dobry,
Nr 163	Dom, mur. 1902 r. przebudowany	Rajsko	Za Sołą 1	Stan zachowania - dobry,
Nr 164	Dom, mur. pocz. XX w.	Rajsko	Za Sołą 4	
Nr 165	Dom, mur. 1916 r.	Stawy Monowskie	Centralna 16	
Nr 166	Dom, mur. 1929 r.	Stawy Monowskie	Dogodna 16	
Nr 167	Dom, mur. 1931 r.	Stawy Monowskie	Dogodna 7	
Nr 168	Dom, drewn. -mur. 1912 r.	Stawy Monowskie	Lawendowa 9	
Nr 169	Chałupa mur. - drewn. 1872 r.	Włosienica	Dębowa 3	
Nr 170	Wiadukt kolejowy ok. 1910 r.	Włosienica	Długa	
Nr 171	Stanowisko archeologiczne 5	Włosienica	Obszar AZP 103-50	Stanowisko archeologiczne – ślady osadn. - epoka kamienia
Nr 172	Stanowisko archeologiczne 1	Włosienica	Obszar AZP 103-50 st. ob. 4	Stanowisko archeologiczne – osada kultury łużyckiej
Nr 173	Stanowisko archeologiczne 2	Włosienica	Obszar AZP 103-50 st. ob. 5	Stanowisko archeologiczne – ślady osady - epoka kamienna
Nr 174	Stanowisko archeologiczne 3	Włosienica	Obszar AZP 103-50 st. ob. 6	Stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa - pradzieje i średniowiecze

Nr 175	Stanowisko archeologiczne 4	Włosienica	Obszar AZP 103-50 st. ob. 8	Stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa - pradzieje
Nr 176	Dawna plebania, mur. XIX/ XX w.	Włosienica	Rzeczna 10	W 1997 r. - budynek rozebrany
Nr 177	Dom, mur. lata 30 XX w.	Włosienica	Rzeczna 11	Stan zachowania - dobry,
Nr 178	Kościół paraf. pw. Michała Archanioła, mur. 1843 – 1844 r.	Włosienica	Rzeczna 12	Stan zachowania - dobry,
Nr 179	Dom, mur. 1930 r.	Włosienica	Rzeczna 14	Stan zachowania - dobry,
Nr 180	Budynek, mur. 1910 r. dawna remiza	Włosienica	Rzeczna 26	Stan zachowania - dobry,
Nr 181	Budynek drewn. -mur. 1910 r.	Włosienica	Rzeczna 5	Stan zachowania - dobry,
Nr 182	Tzw. Dwór, mur. 1911 r.	Włosienica	Rzeczna 6	Budynek przebudowany, utrata wartości (wykreślić)
Nr 183	Dom mur. 1934 r.	Włosienica	Suskiego 2	
Nr 184	Składzik, drewn. poł. XIX w.	Włosienica	Suskiego 20	Ruina, utrata wartości (wykreślić)
Nr 185	Chałupa drewn. poł. XIX w.	Włosienica	Suskiego 20	Ruina, utrata wartości (wykreślić)
Nr 186	Dom, mur. lata 30 XX w.	Włosienica	Suskiego 7	
Nr 187	Cmentarz parafialny, rzym. - kat. założony: stara cz. ok. XIX w, nowa część 1933 r.	Włosienica		
Nr 188	Fig. św. Jana Nepomucena, kam. - drewn. Kon. XIX w. odbudow.	Zaborze	20	Stan zachowania - dobry
Nr 189	Dom mur. 1910 r. przebud.	Zaborze	Grojecka	Stan zachowania - dobry
Nr 190	Dom mur. ok. 1920 r.	Zaborze	Grojecka 100	Stan zachowania - dobry
Nr 191	Chałupa drewn. ok. 1870 r.	Zaborze	Grojecka 37	Stan zachowania - dobry
Nr 192	Chałupa mur. drewn. ok. 1860 r. przebud.	Zaborze	Grojecka 39	Stan zachowania - dobry
Nr 193	Dom mur. ok. 1910 r. przebud.	Zaborze	Grojecka 63	Stan zachowania - dobry
Nr 194	Kapliczka kam.-mur. 3/4 ćw. XIX w.	Zaborze	Grojecka 69	Stan zachowania - dobry
Nr 195	Dom mur. ok. 1910/1920 r.	Zaborze	Grojecka 82	Stan zachowania - dobry
Nr 196	Dom, mur. 1910 r. przebud.	Zaborze	Grojecka 83	Stan zachowania - dobry
Nr 197	Dom mur. ok. 1920/1930 r.	Zaborze	Jeziro 17	Stan zachowania - dobry
Nr 198	Dom mur. 1928 r.	Zaborze	Jeziro 4	
Nr 199	Dom mur. 1928 r.	Zaborze	Jeziro 43	Stan zachowania - dobry
Nr 200	Kapliczka, mur. poł. XIX w. odnow.	Zaborze	Jeziro 5	Stan zachowania - dobry, starodrzew – 4 lipy ok. 150 lat
Nr 201	Dom mur. ok. 1930 r.	Zaborze	Pod Górką 7	Stan zachowania - dobry
Nr 202	Dom mur. ok. 1920/1930 r.	Zaborze	Pod Górką 13	Stan zachowania - dobry
Nr 203	Stanowisko archeologiczne 1	Zaborze		Stanowisko archeologiczne – osada pradziejowa
Nr 204	Zespół dworsko – parkowy (przedszkole) mur. XVIII / XIX w.	Zaborze		

V.4. Stanowiska archeologiczne

Na obszarze gminy Oświęcim, wg materiałów Muzeum Archeologicznego, istnieje 27 stanowisk archeologicznych, w tym 2 wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa małopolskiego. Stanowiska archeologiczne, o wartościach regionalnych wpisane do rejestru zabytków tworzą strefę „W” i „OW” - ochrony archeologicznej. W odniesieniu do stanowisk nie wpisanych do rejestru, ujętych w ewidencji zabytków, określono strefę „OW”. Przy ocenie ich wartości kierowano się następującymi kryteriami: znaczenie naukowe, wielkość i rodzaj obiektu, jego funkcja, przynależność chronologiczno-

kulturowa, stopień rozpoznania i stopień zagrożenia. Strefy te wyznaczono na podstawie badań lub wskazówek źródłowych.

Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gminy Oświęcim:

Babice

1. stanowisko archeologiczne nr 1 obszar AZP 102-49 nr st. ob. 7 (śląd osadniczy – epoka kamienna),
2. stanowisko archeologiczne nr 2 obszar AZP 102-49 nr st. ob. 8 (śląd osadniczy – epoka kamienna),
3. stanowisko archeologiczne nr 3 obszar AZP 102-49 nr st. ob. 9 nr st. 3 (śląd osadniczy – epoka kamienna),

Grojec

1. stanowisko archeologiczne i obszar 104-49 nr st. ob. 1 nr rej. A-438/84 grunty pól uprawnych nr 935/1, 935/2, 935/3, 935/4, 935/5, 935/8, 935/9, 935/10, 935/11, 939/1, 939/2, 938, 940, 941 (neolit, kultura łużycka, wczesne średniowiecze),
2. stanowisko archeologiczne 7 obszar AZP 103-49 st. ob. 4 (osadn. późnośredniow. i nowożytny),
3. stanowisko archeologiczne 8 obszar AZP 103-49 st. ob. 5 (epoka kamienna),
4. stanowisko archeologiczne 2 obszar AZP 104-49 st. ob. 2 (osada wczesnośredniow. i średniow.),
5. stanowisko archeologiczne 3 obszar AZP 104-49 st. ob. 3 (osada z okresu rzymskiego i śląd osady wczesnośredniowiecznej),
6. stanowisko archeologiczne 4 obszar AZP 104-49 st. ob. 4 (osada średniowieczna),
7. stanowisko archeologiczne 5 obszar AZP 104-49 st. ob. 5 (domniemana osada średniowieczna),
8. stanowisko archeologiczne 6 obszar AZP 104-50 st. ob. 1 (epoka brązu),

Harmeże

1. stanowisko archeologiczne i obszar AZP 103-49 ob. 6 (śląd osadnictwa pradziejowego i z epoki kamienia),

Łązy

1. stanowisko archeologiczne 2 obszar AZP 104-50 st. ob. 3 rej. zab. nr A-441/84 nr kat. pgr 101/4,
2. stanowisko archeologiczne 1 obszar AZP 104-50 st. ob. 2 (śląd osadnictwa średniowiecznego),

Poreba Wielka

1. stanowisko archeologiczne 1 obszar AZP 103-50 st. ob. 7 (śląd osadnictwa z epoki kamiennej i średniowiecznej),
2. stanowisko archeologiczne 2 obszar AZP 103-50 st. ob. 10 (śląd osadnictwa, epoka kamienna i średniowieczna),
3. stanowisko archeologiczne 3 obszar AZP 103-50 st. ob. 11 (śląd osadnictwa średniowiecznego),
4. stanowisko archeologiczne 4 obszar AZP 103-50 st. ob. 12 (osadnictwo późnośredniowieczne),
5. stanowisko archeologiczne 5 obszar AZP 103-50 st. ob. 13 (śląd osadnictwa, pradzieje),

Włosienica

1. stanowisko archeologiczne 1 obszar AZP 103-50 st. ob. 4 (osada kultury łużyckiej),
2. stanowisko archeologiczne 2 obszar AZP 103-50 st. ob. 5 (ślądy osady epoka kamienia),
3. stanowisko archeologiczne 3 obszar AZP 103-50 st. ob. 6 (ślądy osadnictwa - pradzieje i średniowiecze),
4. stanowisko archeologiczne 4 obszar AZP 103-50 st. ob. 8 (śląd osadnictwa - pradzieje),
5. stanowisko archeologiczne 5 obszar AZP 103-50 (ślądy osadnictwa – epoka kamienia),

Zaborze

1. stanowisko archeologiczne nr 1 - osada pradziejowa.

VI. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW⁴

Gmina Oświęcim pod względem demograficznym należy do gmin stosunkowo młodych. Ludność

⁴W niniejszym rozdziale wykorzystano dane GUS, stan na 31.XII.2012 r. (jeśli nie podano inaczej).

w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19%, w wieku produkcyjnym 64,1%, a w wieku poprodukcyjnym 16,9% ogółu mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest wyższa od średniej wojewódzkiej (221 osób/km²) i wynosi 237 osób/km². Wskaźniki te są porównywalne z gminami ościennymi, jak również średnią dla województwa.

Tabela nr 9. Podstawowe dane demograficzne gminy na tle gmin ościennych i województwa.

		Oświęcim	Polanka Wielka	Zator	województwo
powierzchnia	km ²	75	24	52	15.183
liczba ludności	osoba	17.750	4.248	9.288	3.354.077
ludność na 1 km ²	osoba	237	178	180	221
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	103	102	101	106
udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem					
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,0	20,2	19,1	19,4
w wieku produkcyjnym	%	64,1	63,1	64,2	63,4
w wieku poprodukcyjnym	%	16,9	16,7	16,7	17,3

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Wzrost liczby mieszkańców gminy nie wynika wprost z salda przyrostu naturalnego, który, na przestrzeni ostatnich kilku lat, był stosunkowo niewielki. Gminę Oświęcim charakteryzuje za to dodatnie saldo migracji ludności, co jest zjawiskiem często spotykanym w gminach otaczających miasta. Można zatem zakładać, iż rosnąca liczba mieszkańców gminy jest wynikiem zachodzących powszechnie procesów suburbanizacji/eksuburbanizacji. Świadczy o tym chociażby spadająca liczba ludności w mieście Oświęcim.

Tabela nr 10. Stan i ruch naturalny ludności w gminie Oświęcim.

Rok	Liczba mieszkańców ogółem [osoba]	Saldo migracji ogółem [osoba]	Przyrost naturalny ogółem
2009	17385	179	-2
2010	17471	168	35
2011	17637	163	3
2012	17750	126	5

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Zasób mieszkaniowy gminy stanowiło 4301 mieszkań, spośród których 99,9 % stanowiło własność osób fizycznych. Najwięcej mieszkań (47,9%) zlokalizowanych było w budynkach wybudowanych w latach 1945 – 1970. W ogólnym zasobie mieszkaniowym najczęściej występowały mieszkania o powierzchni 120 m² i większej (24,6%), jak również o powierzchni 80 – 99 m² (24,4%). w ogólnym zasobie przeważały mieszkania składające się z 5 lub więcej izb (43%) jak również z 4 izb (35,2%).

Bazę edukacyjną gminy stanowi siedem szkół podstawowych i dwa gimnazja. Szkoły podstawowe znajdują się w sołectwach Babice, Brzezinka, Grojec, Rajsko, Poręba Wielka, Włosienica i Harmęże, gimnazja zaś w Rajsku i Zaborzu. Łącznie z oferty edukacyjnej gminy korzystało 1522 dzieci, w tym w szkołach podstawowych uczyło się 911 dzieci, a w gimnazjach 611. Gmina posiada na swoim terenie również osiem

przedszkoli (w tym jedno niepubliczne), do których uczęszczało 601 dzieci. Uzupełnienie oferty edukacyjnej gminy stanowią placówki w gminach ościennych, w tym szczególnie w mieście Oświęcim.

Realizację potrzeb z zakresu podstawowej opieki medycznej zapewniają trzy przychodnie i prywatne praktyki lekarskie. Uzupełnienie tej oferty stanowią dwa punkty apteczne funkcjonujące na terenie gminy. Region obsługuje pogotowie ratunkowe w Oświęcimiu, a specjalistyczne usługi medyczne zapewniają szpitale w okolicznych miejscowościach (głównie miasto głównie Oświęcim).

Ogólna liczba osób pracujących na terenie gminy począwszy od roku 2007 do roku 2011 rosła, by w roku 2012 zanotować niewielki spadek. Analogicznie zmieniała się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Począwszy od roku 2007, do roku 2010 liczba osób bezrobotnych na obszarze gminy malała (z 719 na koniec roku 2006 do 581 na koniec roku 2010), by, po symbolicznym wzroście w roku 2011 (+ 1 osoba) wzrosnąć wyraźnie w roku 2012 (627 osób bezrobotnych). Wśród osób bez pracy przeważają kobiety, które stanowiły na koniec roku 2012 prawie 62% ogółu zarejestrowanych. Wskaźnik bezrobocia liczony jako udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił na koniec 2012 r. 5,5%, wobec 5,2 % na koniec roku 2010 i 4,1% na koniec roku 2008.

Na koniec roku 2012 do rejestru REGON wpisanych było 1465 podmiotów gospodarczych. W sektorze publicznym działalność prowadziły 22 podmioty, pozostałe zaś działalność gospodarczą prowadziły w sektorze prywatnym, który stanowił 98,5% ogółu zarejestrowanych przedsiębiorstw.

VII. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Powodzie

Na dzień dzisiejszy w zakresie informacji dotyczących zagrożenia powodziowego istnieje spore zamieszanie wywołane faktem nie wywiązywania się przez organy rządowe z obowiązków ustawowych w dziedzinie wskazywania zagrożeń powodziowych. Dla terenu gminy Oświęcim dostępne są informacje dotyczące zagrożeń powodziowych z trzech źródeł:

- studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią zlewni rzeki Soły z 2006 r. RZGW Kraków,
- materiałów RZGW Gliwice w zakresie zagrożeń powodziowych dla rzeki Wisły,
- Wstępnej ocenie ryzyka powodziowego wykonanej przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej z grudnia 2011 r.

Tereny, na których istnieje zagrożenie powodziowe to w dużej większości obszary międzywala tak Wisły jak i Soły. Tereny te są wolne od zabudowy, nie ma tu więc zagrożenia dla mienia. W sołectwach Harmęże, Pławy, Brzezinka i Babice dla rzeki Wisły oraz w sołectwie Rajsko i Grojec dla rzeki Soły wody powodziowe mieszczą się w obszarze międzywala gdzie nie występuje zabudowa mieszkaniowa. Natomiast dużym zagrożeniem powodziowym cechuje się sołectwo Broszkowice, gdzie Soła łączy się z Wisłą. Jak

wykazują mapy zagrożeń powodziowych duża część terenu sołectwa jest zagrożona zalaniem wodami powodziowymi. Zagrożenie powodziowe występuje również w sołectwie Dwory Drugie, gdzie zagrożone są przysiółki położone najbliżej koryta Wisły, a więc Przerwa, Suchodębie i Białe. Na tych terenach znajdują się pojedyncze zabudowania.

Wstępna ocena ryzyka powodziowego wykonana przez KZGW – opracowanie to składa się z: mapy obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, mapy znaczących powodzi historycznych, mapy obszarów na których wystąpienie powodzi jest prawdopodobne. Na wszystkich tych mapach wskazano obszary zalewowe podobnie jak w materiałach RZGW z 2006 r., przy czym na mapie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi zasięg prawdopodobnych zalewów jest znacznie szerszy i obejmuje właściwie całą dolinę Wisły pomiędzy Wisła a Sołą. Obecnie brak jest obowiązujących dokumentów wskazujących zasięg zagrożeń powodziowych (także materiały KZGW nie mają żadnej mocy prawnej), w przyszłości jednak, zgodnie z obowiązującymi przepisami, zostaną one stworzone (tzw. Mapy terenów szczególnego zagrożenia powodzią, ustawowy termin wykonania 22 grudnia 2013 r.), należy więc na bieżąco wprowadzać do dokumentów planistycznych wyniki nowych opracowań. Zaniechania we wskazywaniu zagrożeń powodziowych ze strony zobligowanej do tego zadania strony rządowej odbijają się negatywnie na możliwościach prowadzenia racjonalnej polityki przestrzennej przez samorządy. Sytuacja tak będzie miała miejsce niestety jeszcze w najbliższych latach.

Osuwiska

Wg bazy danych Państwowego Instytutu Geologicznego SOPO na terenie gminy nie występują osuwiska, ani obszary zagrożone masowymi ruchami ziemi.

VIII. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

VIII.1. Potrzeby gminy

Kierunki rozwoju gminy i związane z tym potrzeby/cele rozwojowe zostały sformułowane w *Strategii rozwoju gminy Oświęcim 2007 – 2013*. Zdefiniowana w tym dokumencie misja gminy, oraz cele strategiczne warunkujące jej osiągnięcie obejmują następujące zagadnienia:

- podnoszenie standardów ekologicznych gminy (ochrona środowiska przyrodniczego, rozbudowa sieci kanalizacyjnej, likwidacja azbestu),
- polepszenie infrastruktury publicznej (modernizacja sieci dróg lokalnych, poprawa zaplecza placówek edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
- budowanie pozytywnego wizerunku terenu wokół KL Auschwitz-Birkenau,
- tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju turystyki i rekreacji,
- poprawa jakości życia mieszkańców,
- promocja tożsamości gminy.

VIII.2. Potrzeby mieszkańców

W toczącej się procedurze zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy mieszkańcy zgłosili 11 wniosków. Wszystkie złożone wnioski dotyczą możliwości przekształcenia terenów rolnych/nieuzysków na tereny z prawem zabudowy mieszkaniowej (jednorodzinnej).

VIII.3. Możliwości rozwoju gminy

Gmina dostrzega możliwość swojego rozwoju na kilku płaszczyznach, poprzez realizację zadań priorytetowych, do których należą między innymi:

- rozbudowa sieci infrastruktury technicznej (w tym szczególnie sieci kanalizacji sanitarnej),
- likwidacja azbestu, dzikich składowisk odpadów,
- wdrożenie programu edukacji ekologicznej dorosłych mieszkańców,
- modernizacja dróg gminnych,
- modernizacja wałów przeciwpowodziowych i rowów melioracyjnych,
- budowa obwodnicy przed obozem KL Auschwitz-Birkenau, rozbudowa zaplecza infrastrukturalnego w sąsiedztwie obozu,
- promocja budowy drogi krajowej S1,
- opracowanie programu rewitalizacji gminy.

Systematyczna i kompleksowa realizacja zadań wymienionych w strategii rozwoju, jak również w innych dokumentach strategicznych (w tym w niniejszym studium) sprawi, że wzrośnie szeroko pojęta atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania i wypoczynku zarówno dla obecnych, jak i przyszłych mieszkańców/odwiedzających.

IX. WYSTĘPOWANIE TERENÓW I OBIEKTÓW CHRONIONYCH ORAZ OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

IX.1. Ochrona zasobów przyrodniczych

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Oświęcim występują: jeden rezerwat przyrody, cztery obszary Natura 2000, dziewiętnaście pomników przyrody. Tereny starorzeczy Wisły oraz wąwozy leśne w Puścinach były wskazywane do objęcia ochroną. Poza tymi nie występują żadne inne formy ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ust.1 ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 ze zm).

REZERWATY PRZYRODY

Rezerwat Żaki – rezerwat położony jest w sołectwie Dwory Drugie, ale funkcjonalnie przynależy on do kompleksu Stawów Monowskich. Rezerwat został utworzony w 1959 roku Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Nr 18 z dnia 28 stycznia 1959 roku. (M. P. 1959, Nr 23, poz. 104). Obszar rezerwatu o powierzchni 11,80 ha obejmuje zespół naturalnego lasu grądowego *Tilio-Carpinetum*

z przewagą starodrzewia lipowego, obrazującego fragment pierwotnego krajobrazu doliny Wisły. Rezerwat obejmuje niewielki fragment prawobrzeżnej doliny Wisły porośniętej grądem subkontynentalnym. W warstwie drzew, o zwarcie od 70 do 100 %, oprócz lipy drobnolistnej *Tilia cordata*, spotyka się graba pospolitego *Carpinus betulus* oraz dęba szypułkowego *Quercus robur*. Podszyt w większości płatów jest dobrze rozwinięty. Występuje tu szereg roślin chronionych, typowych dla lasów grądowych. W wyniku budowy Kanału Wiślanego pierwotny obszar rezerwatu uległ zmniejszeniu do powierzchni 11,80 ha (pierwotnie 17,52 ha). Budowa kanału spowodowała nie tylko zdegradowanie północnej części rezerwatu, ale również w wyniku obniżenia zwierciadła wody na pozostałym terenie (do ok. 2m), usychanie starodrzewia dębu szypułkowego. Następują także zmiany gatunkowe w składzie runa leśnego, do którego przenikają coraz liczniej nitrofity m.in. pokrzywa zwyczajna, bluszcz kurdybanek, poziomnik miękkowłosy i inne.

OBSZARY NATURA 2000

Stawy w Brzeszczach (kod PLB120009) – obszar specjalnej ochrony ptaków powołany rozporządzeniem ministra środowiska z dnia 27 października 2008r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków natura 2000 (dz. U. z 2008r. Nr 198, poz. 1226). Obszar ostoi ptasiej zajmuje łącznie prawie 3101 ha. W skład ostoi ptasiej wchodzi kompleksy stawów hodowlanych w Dolinie Górnej Wisły, położone po obu stronach rzeki. Wisła ma tutaj naturalny charakter, meandruje i w jej dolinie znajduje się sporo niewielkich starorzeczy. Część ostoi znajdująca się na terenie województwa śląskiego obejmuje dolinę Wisły oraz stawy hodowlane w gminie Miedźna. Na terenie gminy Oświęcim w skład obszaru wchodzi stawy w Rajsku i Harmężu oraz dolina Wisły do Babic. Wg SDF⁵ dla tego obszaru znaczące populacje ptaków gniazdujących (A-C) to: *Ixobrychus minutus* Bączek, *Nycticorax nycticorax* ślepowron, *Larus melanocephalus* Mewa czarnogłowa, *Chlidonias hybrida* Rybitwa białowąsa. Natomiast z ptaków przelotnych występuje: *Podiceps cristatus* Perkoz dwuczuby, *Podiceps nigricollis* Perkoz zausznik, *Anas strepera* Krakwa, *Aythya fuligula* Czernica, *Tringa totanus* Krwawodziób, *Larus ridibundus* Mewa śmieszka. Zagrożenie dla obszaru jest zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych, likwidacja wysp na stawach i wycinanie zakrzewień, likwidacja szuwarów i roślinności wodnej na stawach, zmiana przeznaczenia stawów hodowlanych na stawy rekreacyjne, zaniechanie gospodarki stawowej, regulacja Wisły, wycinanie zakrzewień nadrzecznych i składowanie odpadów górniczych w jej dolinie.

Dolina Dolnej Soły (kod PLB120004) – obszar specjalnej ochrony ptaków powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków natura 2000 (Dz. U. z 2008r. Nr 198, poz. 1226). Obszar ostoi ptasiej „Dolina dolnej Soły”, zajmuje łącznie prawie 4016 ha. Obejmuje on Stawy Adolfińskie, Stawy Grojeckie, stawy w Zaborzu i stawy w Porębie, dolinę Soły oraz żwirownię Rajsko. W krajobrazie ostoi

⁵ Wg <http://natura2000.gdos.gov.pl>, data aktualizacji SDF sierpień 2012 r.

dominują pola uprawne, które zajmują ponad połowę jej powierzchni, natomiast zbiorniki wodne ok. 23% i to one stanowią zasadnicze siedlisko dla ptaków, choć sprzyja temu ogólna mozaikowość terenu. Rzeka Soła ma tu charakter naturalnej podgóskiej rzeki, z szerokim kamienistym korytem i fragmentami lasów łągowych na brzegach. Wg SDF⁶ dla tego obszaru znaczące populacje ptaków gniazdujących (A-C) to: *Ixobrychus minutus* Bączek, *Nycticorax nycticorax* ślepowron, *Sterna hirundo* Rybitwa rzeczna. Natomiast z ptaków przelotnych występuje: *Tachybaptus ruficollis* perkozek, *Podiceps cristatus* Perkoz dwuczuby, *Podiceps nigricollis* Perkoz zausznik, *Anas strepera* Krakwa, *Aythya fuligula* Czernica, *Gallinula chloropus* kokoszka zwyczajna, *Charadrius dubius* sieweczka rzeczna, *Tringa totanus* Krwawodziób, *Larus ridibundus* Mewa śmieszka. Zagrożeniem dla obszaru jest zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych, likwidacja wysp na stawach, likwidacja szuwarów i roślinności wodnej na stawach, regulacja Soły i wycinanie zakrzaczeń nadrzecznych, nielegalna i rabunkowa eksploatacja żwiru w korycie Soły.

Dolina Dolnej Skawy (kod PLB120005) – obszar specjalnej ochrony ptaków powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków natura 2000 (Dz. U. z 2008r. Nr 198, poz. 1226). Obszar obejmuje największe kompleksy stawów w dolinie górnej Wisły. Powierzchnia tego obszaru wynosi 7389 ha. Na terenie gminy Oświęcim obejmuje on teren Stawów Monowskich. Wg SDF⁷ dla tego obszaru znaczące populacje ptaków gniazdujących (A-C) to: *Ixobrychus minutus* bączek, *Nycticorax nycticorax* ślepowron, *Aythya nyroca* podgorzałka, *Larus melanocephalus* mewa czarnogłowa, *Sterna hirundo* rybitwa rzeczna, *Chlidonias hybrida* rybitwa białowąsa, *Luscinia svecica* podróżniczek. Natomiast z ptaków przelotnych występuje: *Tachybaptus ruficollis* perkozek, *Podiceps cristatus* perkoz dwuczuby, *Podiceps grisegena* perkoz rdzawoszyi, *Podiceps nigricollis* perkoz zausznik, *Anser anser* gęś gęgawa, *Anas strepera* krakwa, *Anas querquedula* cyranka, *Netta rufina* hełmiatka, *Aythya ferina* głowienka, *Aythya fuligula* Czernica, *Gallinula chloropus* kokoszka zwyczajna, *Charadrius dubius* sieweczka rzeczna, *Tringa totanus* Krwawodziób, *Larus ridibundus* Mewa śmieszka, *Chlidonias leucopterus* rybitwa białoskrzydła, *Larus cachinnans* mewa białogłowa. Zagrożeniem dla obszaru jest Zaniechanie lub intensyfikacja gospodarki stawowej, likwidacja wysp na stawach, likwidacja szuwarów i roślinności wodnej na stawach, regulacja rzek i wycinanie zakrzaczeń nadrzecznych, wprowadzenie masowej rekreacji połączonej ze sportami wodnymi w nieużytkowanych żwirowniach.

Dolna Soła (kod PLH120083) – specjalny obszar ochrony siedlisk obejmuje rzekę Soła na odcinku od mostu drogowego na trasie Kęty – Harszówki Dolne do dolnej granicy Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego wraz z czterema użytkami ekologicznymi znajdującego się w granicach miasta Oświęcim. Obszar został zaakceptowany przez Komisję Europejską 10 stycznia 2011 r. (Decyzja Komisji Nr 2011/64/EU z dn. 10.01.2011 r. Dz. Urz. UE L 33/146 z dn. 08.02.2011 r.) W jej skład wchodzi stawy hodowlane,

⁶ Wg <http://natura2000.gdos.gov.pl>, data aktualizacji SDF sierpień 2012 r.

⁷ Wg <http://natura2000.gdos.gov.pl>, data aktualizacji SDF wrzesień 2011 r.

fragment doliny Soły z polami uprawnymi oraz łąkami. Intensywność produkcji ryb na poszczególnych stawach jest różna. Jeden z kompleksów stawów jest mocno zarośnięty szuwarami, pozostałe zaś są zupełnie pozbawione szuwarów. Dolina Soły ma tu charakter naturalnej podgórskiej rzeki, z szerokim kamienistym korytem i fragmentami lasów łągowych na brzegach. Rozproszona zabudowa i niewielkie wioski rozmieszczone są pomiędzy kompleksami stawów. Na terenie tym pospolicie występuje kumak nizinny, dla którego rozwoju doskonale warunki zapewniają liczne stawy - rozlewiska, ciągnące się wzdłuż rzeki Soły. Kumaki te do rozrodu wykorzystują nie tylko trwałe stanowiska - stawy, ale również doły powyrobiskowe w rzece, czy też zagłębienia wypełnione wodą, będące rozlewiskami rzeki. Nie tylko stanowisk jest dużo (kilkadziesiąt) na całej długości obszaru ale w zależności od warunków pogodowych na stanowisku o wielkości ok. 1 ara może znajdować się kilkadziesiąt kumaków nizinnych. Kumakom tym często na stanowiskach towarzyszą również licznie występujące traszki grzebieniasta i zwyczajna. Stanowiska kumaków nizinnych na tym terenie należą do jednych z liczniejszych na terenie woj. małopolskiego. Obszar jest miejscem występowania 5 typów siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, w tym dominujących powierzchniowo łągów wierzbowo-topolowych, ale znacznie przekształconych. Ponadto na obszarze tym stwierdzono 7 gatunków zwierząt wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, w tym 1 gatunek ssaka, 2 gatunki płazów i 3 gatunki ryb. Obszar uzupełnia reprezentację bolenia, brzanki i głowacza białopłetwego w regionie kontynentalnym.

Do głównych zagrożeń obszaru należą:

- intensywna eksploatacja żwiru rzecznoego powodująca zanikanie kamienistych tarlisk litofilnych gatunków ryb,
- realizacja programów ochrony przeciwpowodziowej, wynikających z nadmiernej zabudowy terenów zalewowych i polegających na szybkim odprowadzeniu wód powodziowych z obszaru zagrożonego,
- prace wykonywane w korycie rzeki, związane z zabudową hydrotechniczną (utrzymaniem i regulacją wód),
- rolnicze i przemysłowe zagospodarowanie terasy zalewowej jako "ziemi niczyjej",
- zabudowa terenów zalewowych połączona z ubezpieczaniem i nadsypywaniem brzegów prowadząca do stopniowego zmniejszania szerokości koryta rzecznoego,
- zanieczyszczenia obszarowe i punktowe (komunalne, small biznes),
- zaśmiecanie koryta rzecznoego obcym materiałem skalnym (gruzem) użytym do ubezpieczania brzegów,
- gospodarka wodna na zbiornikach kaskady Soły powyżej obszaru prowadząca do istotnych zmian w reżimie hydrologicznym rzeki powodująca przesuszenie siedlisk nadbrzeżnych w dolinie rzeki,
- wycinka lasów łągowych oraz inwazja obcych gatunków roślin.

Na terenie obszaru "Dolna Soła" zagrożenie dla kumaków nizinnych i traszek grzebieniastych stanowi zanik i zanieczyszczenie zbiorników wodnych stanowiących ich miejsce rozrodu. Kumak nizinny

i traszka grzebieniasta w porównaniu z innymi gatunkami płazów należą do gatunków najbardziej związanych ze środowiskiem wodnym - w zbiornikach wodnych przebywają od wiosny do jesieni, a czasem nawet zimę spędzają na dnie zbiorników. Zanieczyszczenia wody, regulacja koryt rzecznych, utwardzanie (betonowanie) brzegów rzek, rowów eliminuje miejsca rozrodu kumaków i traszek.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG

- 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*
- 3220 Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków
- 3240 Zarośla wierzby siwej na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków (*Salici-Myricarietum*)
- 3270 Zalewane muliste brzegi rzek
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- 6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion*)

Zwierzęta wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

- *Lutra lutra* wydra,
- *Triturus cristatus* traszka grzebieniasta,
- *Bombina bombina* kumak nizinny,
- *Aspius aspius* boleń pospolity,
- *Cottus gobio* głowacz białopłetwy,
- *Barbus peloponnesius* brzanka.

POMNIKI PRZYRODY

Na terenie gminy Oświęcim znajduje się dziewiętnaście drzew, które zostały uznane za pomniki przyrody, przedstawiono je w tabeli poniżej. Drzewa zgrupowane są w czterech miejscach: w parku w Porębie Wielkiej, przy przedszkolu w Zaborzu, w parku w Rajsku oraz w parku w Grojcu. Ze względu na skalę mapy, na mapie uwarunkowań środowiska przedstawiono lokalizację zgrupowań, a nie poszczególne drzewa.

Tabela nr 11. Pomniki przyrody w gminie Oświęcim.

I.p. (woj.)	Nr rejestru woj.	L.p. (gm)	Stary nr rejestru woj.	Gatunek	Rodzaj	Data utworzenia	Akt utworzenia	Sołectwo	Działka	Położenie	Obwód (cm)
0641	121306-001	001	198	dąb (3 szt.)	grupa drzew	1968-04-01	Dec. RL-op-8311/68/68 PWRN w Krakowie z dn. 01.04.1968 r.	Zaborze	154	przy przedszkolu	od 390 do 491
0642	121306-002	002	229	dąb (2 szt.)	grupa drzew	1968-05-11	Dec. RL-op-8311/168/68 PWRN w Krakowie z dn. 11.05.1968 r.	Grojec	186/6	w parku wiejskim	520 i 600

0643	121306-003	003	312	lipa	drzewo	1988-12-31	Dec. 262 Woj. Bielsk. z dn. 31.12.1988 r. Rozp. Nr 3/96 Woj. Bielsk. z dn. 04.03.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. Nr 5/96, poz. 36)	Poręba Wielka	2/1	na terenie zabytkowego parku w odl. 60m od dworu	515
0644	121306-004	004	470	kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum)	drzewo	1995-02-25	Rozp. Nr 3/95 Woj. Bielsk. z dn. 25.02.1995 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. Nr 4/95, poz. 71)	Grojec	182	w parku, przed frontową ścianą pałacu, obok placu zabaw dla dzieci	350
0645	121306-005	005	520	dąb szypułkowy (Quercus robur) (1 szt.), jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) (4 szt.), lipa drobnolistna (Tilia cordata) (1 szt.)	grupa drzew	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Poręba Wielka	3	w parku, obok stawu przy drodze wjazdowej do pałacu	od 269 do 490
0646	121306-006	006	521	dąb szypułkowy (Quercus robur) (1 szt.), jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) (1 szt.)	grupa drzew	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Poręba Wielka	2/1	na terenie zabytkowego parku, w centralnej części, w pobliżu pałacu	400 i 500
0647	121306-007	007	522	dąb szypułkowy (Quercus robur) (1 szt.), jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) (1 szt.), lipa drobnolistna (Tilia cordata) (1 szt.)	grupa drzew	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Poręba Wielka	2/1	na terenie zabytkowego parku, w południowej części	od 355 do 470
0648	121306-008	008	523	klon zwyczajny (Acer platanoides)	drzewo	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Poręba Wielka	2/1	w środkowej części parku, przy drodze dojazdowej do pałacu	375
0649	121306-009	009	524	jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	drzewo	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Poręba Wielka	2/1	północne obrzeże parku, w odl. 20 m na zach. od boiska	307
0650	121306-010	010	525	dąb szypułkowy (Quercus robur)	drzewo	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Poręba Wielka	2/1	w zachodniej części parku, przy drodze, naprzeciwko zabudowań prywatnych	420
0651	121306-011	011	528	dąb szypułkowy (Quercus robur) (4 szt.)	grupa drzew	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197) Rozp. Nr 3/09 Woj. Małop. z dn. 31.07.2009 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. Nr 493, poz. 3697)	Zaborze	154	przy przedszkolu	od 355 do 490
0652	121306-012	012	529	kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum) (1 szt.), dąb szypułkowy (Quercus robur) (1 szt.), grab pospolity (Carpinus betulus) (1 szt.)	grupa drzew	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Grojec	186/6	w środkowej części parku	od 280 do 450

0653	121306-013	013	530	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Grojec	186/6	w parku, 50 m na pn. od starego kościoła	420
0654	121306-014	014	531	dąb szypułkowy (<i>Qercus robur</i>)	drzewo	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Grojec	186/6	w parku, na przeciwko budynku Ośrodka Zdrowia	455
0655	121306-015	015	532	jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) (2 szt.)	grupa drzew	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Rajsko	189	w środkowej części parku	od 297 do 300
0656	121306-016	016	533	tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>) (1 szt.), miłorząb dwuklapowy (<i>Ginkgo biloba</i>) (1 szt.), magnolia drzewiasta (<i>Magnolia acuminata</i>) (1 szt.)	grupa drzew	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Rajsko	189	we wsch. części parku	od 289 do 365
0657	121306-017	017	534	wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i>)	drzewo	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Rajsko	189	w pn części parku, obok ścieżki	300
0658	121306-018	018	535	klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	drzewo	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Rajsko	189	w parku	253
0659	121306-019	019	536	lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	drzewo	1996-12-06	Rozp. Nr 8/96 Woj. Bielsk. z dn. 06.12.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Bielsk. nr 21, poz. 197)	Rajsko	189	w pn części parku, poza ogrodzeniem, obok szkoły	360

IX.2. Proponowane formy ochrony przyrody

Gmina Oświęcim posiada bardzo duży potencjał przyrodniczy związany z kompleksami stawów oraz z położeniem w dolinie Wisły i Soły. Część terenów gminy została objęta ochroną w ramach obszarów Natura 2000. W literaturze przedmiotu⁸ wskazywano także do objęcia ochroną starorzecza Wisły oraz las Puściny. Pomimo, że tereny starorzeczy znajdują się w granicach obszaru Natura 2000, to wydaje się celowym ich dodatkowe objęcie ochroną w ramach użytków ekologicznych lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. We wspomnianej wyżej publikacji wymienia się następujące tereny:

- Stare Wiślisko,
- Starorzecza niedaleko przysiółku Chropań,
- Starorzecze koło Babic,
- Starorzecze koło Broszkowic,
- Puściny - Obejmuje pagórkowaty obszar o urozmaiconej rzeźbie terenu, porośnięty lasem gospodarczym z przewagą drzew liściastych w drzewostanie. Niezwykle ciekawe zarówno przyrodniczo jak i krajobrazowo są występujące tu, głębokie jary wypreparowane w czwartorzędowych osadach typu pylastego. Większość z nich w górnej części porasta dobrze

⁸ Śmieja A, Ledwoń M., Inwentaryzacja przyrodnicza wschodniej części Kotliny Oświęcimskiej, Oświęcim 2004,

wykształcona roślinność źródłiskowa z udziałem: rzeżuchy gorzkiej *Cardamine amara ssp. amara*, śledziennicy skrętolistnej *Chrysosplenium alternifolium*, knieci błotnej *Caltha palustris* oraz masowo występującego skrzypu olbrzymiego *Equisetum telmateia* - gatunku chronionego. W dalszych partiach jarów wzdłuż cieków rozwija się roślinność szuwarowa przechodząca następnie w łęgową ze związku *Alno-Ulmion* (lasy łęgowe *Fraxino-alnetum*) z dominacją olszy czarnej *Alnus glutinosa* w drzewostanie. Również tu skrzyp olbrzymi wykazuje duże pokrycie. Z roślin chronionych licznie występują również pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kruszyna pospolita *Frangula alnus* oraz kalina koralowa *Viburnum opulus*.

- Las Kmiece Goje – obejmuje niewielki kompleks leśny, w którego granicach występują głęboko wcięte jary wypreparowane w utworach lessowych. Na stokach zboczy rośnie las zbliżony do grądu *Tillio-Carpinetum*, a dno doliny zajmują łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-alnetum*. W dnie jarów znajdują się lub też znajdowały się dawniej niewielkie stawy.

Ponieważ na terenie doliny Wisły znajduje się większa ilość starorzeczy w ekofizjografii proponuje się, by cały teren dolin Wisły objąć ochroną w ramach zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, a poszczególne, najcenniejsze starorzecza dodatkowo zabezpieczyć ochroną w ramach użytków ekologicznych. Wszystkie wymienione wyżej tereny wypełniają ustawową definicję zespołu przyrodniczo-krajobrazowego i użytku ekologicznego⁹:

„Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.”

„Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.”

Tereny wskazane powyżej zasługują na objęcie ochroną przyrodniczą. Niestety obejmowanie ochroną w formie użytków ekologicznych czy zespołów przyrodniczo-krajobrazowych nie jest sytuacją zbyt częstą, dlatego propozycje objęcia ochroną należy traktować przynajmniej jako zakaz wprowadzania zmian w dokumentach planistycznych i wprowadzania zmian sposobu zagospodarowania.

W związku z brakiem dokładnych, potwierdzonych badaniami naukowymi, opracowań dotyczących flory i fauny gminy Oświęcim zwraca się uwagę na konieczność przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej dla zbiorowisk roślinnych oraz dla następujących grup systematycznych: ssaki, ptaki, gady,

⁹ art. 42 i 43 ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 ze zm)

płazy, rośliny naczyniowe (stosownie do możliwości i potrzeb)¹⁰. Szczególnie ważne wydaje się rozpoznanie flory i fauny na terenach na i w pobliżu poszczególnych kompleksów stawowych, gdzie mogą istnieć duże, ciągle niezbadane walory przyrodnicze (lasy łęgowe, bagniska, zbiorowiska roślinności szuwarowej). Stawy co prawda w większości są chronione w ramach obszarów Natura 2000, ale należy pamiętać, że szczególnie zainteresowaniu podlegają tu siedliska ptaków, a nie zbiorowiska roślinne. Podobnie ma się sprawa starorzeczy w ramach obszaru Natura 2000 Stawy w Brzeszczach, gdzie starorzeczka Wisły o ile nie występują na nich gatunki priorytetowe, nie podlegają ochronie. Dopiero wykonanie kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej z uwzględnieniem wykonania mapy roślinności rzeczywistej i wyszukiwania najcenniejszych siedlisk pozwoliłoby na wyszukanie wszystkich cennych siedlisk. Należy mieć nadzieję, że część tej pracy zostanie wykonana w ramach opracowywania planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000.

IX.3. Zagrożenia geologiczne

Warunki geologiczno – glebowe eliminują powstawanie osuwisk oraz speływanie warstwy glebowej ze stoków, co mogłoby zagrażać budynkom i infrastrukturze technicznej. Na terenie gminy nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych, ani występowania terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, za wyjątkiem jednego terenu – Grojeckiej Góry, gdzie przy DW 948 utworzyło się osuwisko, które zostało już ustabilizowane. Wg bazy danych programu SOPO Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie gminy nie występują osuwiska ani tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi.

X. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I TERENÓW GÓRNICZYCH

X.1. Złóża kopalin

Pod całym terenem gminy występują udokumentowane złoża węgla kamiennego. Poza złożami węgla kamiennego na terenie gminy występują udokumentowane złoża kruszyw naturalnych Rajsko 2 i Stawy Monowskie. Na przestrzeni wieków eksploatacja kruszyw prowadzona była również ze żwirowisk Soły, choć brak jest tu udokumentowanych złóż kopalin. W poniższym zestawieniu zebrano istotne informacje dotyczące udokumentowanych złóż występujących na terenie gminy.

Tabela nr 12. Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Oświęcim.

ID Midas	Kopalina	Złoże/ Zasoby geologiczne bilansowe	Obszar Górniczy/ Teren górniczy/	Stan zagospodarowania
297	Węgiel kamienny	Zator / 6176,23 ha/ 347145 tys. ton		Złoże rozpoznane wstępnie

¹⁰ Bernacik A., Spychała M., Programowanie ochrony środowiska w gminie, Sorus, 2007

299	Węgiel kamienny	Piast / 4839,38 ha/ 952575 tys. ton	Bieruń II	Złoże zagospodarowane Koncesja: 132/94 Data wydania: 1994-05-30 Termin ważności: 2019-01-31 Użytkownik: KWK "Piast" Kompania Węglowa S.A.
304	Węgiel kamienny	Wisła-Północ/ 4870,96 ha/ 303969 tys. ton		Złoże rozpoznane wstępnie
306	Węgiel kamienny	Janina/ 6216,71ha/ 1445291 tys. ton	Libiąż IV	Złoże zagospodarowane Koncesja: 190/93 Data wydania: 1993-10-01 Termin ważności: 2016-10-01 Użytkownik: KWK "Janina" Nadwiślańska Spółka Węglowa S.A.
326	Węgiel kamienny	Brzeszcze/ 8215,5 ha/ 2700,92 tys. ton	Brzeszcze II	Złoże zagospodarowane Koncesja: 12/2004 Data wydania: 2004-09-23 Termin ważności: 2040-09-23 Użytkownik: KWK "Brzeszcze" Kompania Węglowa S.A.
383	Węgiel kamienny	Czczott/ 2859,45 ha/ 535950 tys. ton	Wola I	Złoże zagospodarowane, eksploatacja zaniechana Koncesja: 164/94 Data wydania: 1994-08-26 Termin ważności: 2020-08-31 Użytkownik: KWK "Piast" Kompania Węglowa S.A.
1075	Węgiel kamienny	Oświęcim-Polanka/ 12968,6 ha/ 1863474 tys. ton		Złoże rozpoznane wstępnie
8239	Kruszywa naturalne	Stawy Monowskie/ 27,04 ha/ 3630 tys. ton	Stawy Monowskie	Złoże zagospodarowane Koncesja: SW.V.RE.7515/1-10/08 Data wydania: 2008-05-29 Termin ważności: 2020-12-31 Użytkownik: Krakowskie Zakłady Eksploatacji Kruszywa S.A.
8418	Kruszywa naturalne	Rajsko 2/ 6,3 ha/ 3892 tys. ton		Złoże rozpoznane szczegółowo
8601	Węgiel kamienny	Czczott-Wschód/ 2848,56 ha/ 434914 tys. ton		Złoże rozpoznane szczegółowo
11545	Kruszywa naturalne	Brzeszcze-Buczaki (złoże na terenie gminy Brzeszcze, na terenie gminy Oświęcim tylko teren górniczy)	Buczaki I	Złoże zagospodarowane Koncesja: SR-IX.7422.2.19.2011.RŁ Data wydania: 2011-10-28 Termin ważności: 2026-12-31 Użytkownik: Hydrostal S.A.
16650	Węgiel kamienny	Oświęcim-Polanka 1/ 4204 ha/ 534 002 tys. ton		Złoże rozpoznane szczegółowo
297	Węgiel kamienny	Zator / 6176,23 ha/ 347145 tys. ton		Złoże rozpoznane wstępnie
299	Węgiel kamienny	Piast / 4839,38 ha/ 952575 tys. ton	Bieruń II	Złoże zagospodarowane Koncesja: 132/94 Data wydania: 1994-05-30 Termin ważności: 2019-01-31 Użytkownik: KWK "Piast" Kompania Węglowa S.A.

Zator, Wisła-Północ, Oświęcim-Polanka – słabo rozpoznane złoża węgla kamiennego. Występują tu węgle energetyczne związane z warstwami libiąskimi i łazickimi, niekiedy także z orzeskimi. Zasoby tych złóż udokumentowane zostały w oparciu o dane z otworów wiertniczych małej wiarygodności. Przed

ewentualnymi decyzjami o ich eksploatacji konieczne będzie przeprowadzenie badań geologicznych uzupełniających. Łączna ilość udokumentowanych w tych złożach zasobów węgla kamiennego stanowi dużą wartość gospodarczą. W 2012 r. ze złoża Oświęcim-Polanka udokumentowane zostało nowe złożo Oświęcim-Polanka 1.

Piast – złożo węgla kamiennego o powierzchni 48313 ha. Średnia miąższość udokumentowanej do głębokości 1000 m serii złożowej wynosi 550 m, natomiast sumaryczna miąższość pokładów przemysłowych waha się od 20 do 50 m. Należą one do warstw łaziskich i orzeskich. Występują w nich węgle energetyczne typu 31 i 32, zawartość siarki całkowitej w węglu mieści się w przedziale od 0,4 do 5%, średnio 1,20%, zawartość popiołu w przedziale od 6,0 do 38,0%, średnio 15%, a wartość opałowa w przedziale od 16800 do 29800 kJ/kg, średnio 24173 kJ/kg. Eksploatacja w złożu Piast prowadzona jest intensywnie od 1975 r przez KWK Piast z siedzibą w Bieruniu. Zložo obejmuje niewielki północny fragment gminy w sołectwie Babice.

Janina – złożo węgla kamiennego. Udokumentowano tu 28 pokładów warstw łaziskich i libiąskich (pokłady grup 100 i 200) o miąższościach wahających się od 0,7 do 5 m. Największymi miąższościami odznacza się pokład 209. W złożu występują węgle energetyczne typu 31,1 i 31,2. Zawierają one średnio 17% popiołu i 1,37% siarki. Zložo Janina eksploatowane jest przez KWK Janina z siedzibą w Libiążu od 1907 r. Zložo obejmuje niewielki północny fragment gminy w sołectwie Broszkowice.

Brzeszcze – złoża węgla kamiennego. Jakość węgla jest zmienna w zależności od pozycji stratygraficznej i tektonicznej pokładów oraz głębokości ich położenia. W pokładach leżących bliżej powierzchni występują węgle energetyczne (typu 31-33), w głębiej położonych – koksowe (typu 34). Zawartość popiołu w pokładach węgla zmienia się w szerokich granicach od kilku do 20 % w węglach niskopopiołowych i do 39 % w węglach wysokopopiołowych. Związane z tym jest zróżnicowanie wartości opałowej węgla od około 15000 do około 34000 kJ/kg. Pokłady węgla warstw łaziskich (grupy 200) odznaczają się stosunkowo wysoką zawartością siarki całkowitej (średnio ponad 1%). W węglach warstw orzeskich, rudzkich i siodłowych (grup 300, 400 i 500) zawartość siarki jest niższa od 1 %. W złożach eksploatowanych („Brzeszcze”) średnia zawartość popiołu w węglu wynosi 14,6-16,2 %, wartość opałowa 26000-26300 kJ/kg, a zawartość siarki 0,66-0,76 %. Eksploatację węgla w tym złożu prowadzi KWK Brzeszcze z siedzibą w sąsiednich Brzeszczach. Zložo obejmuje południowe części sołectw Harmężo i Rajsko. Kopalnia „Brzeszcze” działająca od 1907 roku wydobywa rocznie około 2,1 mln ton węgla i 29,5 mln m³ metanu. Zložo udostępnione jest na 9 poziomach. Eksploatacja prowadzona jest obecnie na 3 poziomach (na głębokości 512-740 m), systemem ścianowym z zawałem stropu. Przewiduje się udostępnienie dalszej części złoża na poziomie 930 m. Dopływy wody do kopalni wynoszą około 9 m³/min, w tym około 5 m³/min wód zasolonych, o mineralizacji średnio 5,8 g/dm³. Zrzut soli z wodami odprowadzanymi z kopalni wynosi około 50 ton/dobę. Kopalnia jest silnie metanowa. Metanowość wynosi przeciętnie 250-260 m³/min. Na terenie gminy Oświęcim znajduje się szyb Andrzej należący do KWK Brzeszcze.

Czczott – złożo węgla kamiennego o powierzchni 2850 ha. Udokumentowane zostało do

głębokości 1050 m. Występuje tu 28 pokładów, należących do warstw łaziskich (głębokość od 200 do 930 m) i warstw orzeskich (głębokość od 380 do 1320 m) o łącznej miąższości 40 m. Występujące tu węgle należą głównie do węgla energetycznych, w pokładach głębszych zalegają węgle koksujące. W warstwach łaziskich występują przerosty łupku ogniotrwałego o grubości od 3 do 10 cm, który zawiera 22,99% Al_2O_3 i posiada ogniotrwałość 165 SP. Ze względu na brak możliwości selektywnej eksploatacji nie posiada on wartości przemysłowej. Zawartość popiołu w węglach waha się od 8,25 do 27,81%, średnio 16,7%, zawartość siarki mieści się w przedziale od 0,64 do 1,27%, średnio 0,93%. Wartość opałowa węgla wynosi od 21463 do 27407 kJ/kg. Dla eksploatacji tego złoża utworzono kopalnię „Czczott”, która rozpoczęła wydobywanie w 1985 r. W ramach restrukturyzacji kopalń podjęto decyzję o likwidacji kopalni. W 2005 r. zakończono wydobywanie węgla kamiennego w tym rejonie. Obecnie w jej wyrobiskach zrzucane są wody dołowe z KWK Piast. Złoże obejmuje niewielki zachodni fragment gminy w sołectwie Harmęże.

Stawy Monowskie – jest to złoże kruszyw naturalnych. Ma powierzchnię ok. 27 ha. Miąższość serii złożowej wynosi średnio 9,4 m. Zawartość frakcji poniżej 2 mm wynosi średnio 60,9% nasiąkliwość 2,5%, zawartość pyłów mineralnych 1,1%. Złoże to eksploatowane jest od 2004 r.

Rajsko 2 – jest to złoże kruszyw naturalnych. Nadkład o miąższości od 1,2 do 4,8 m stanowią glina i piasek gliniasty. Miąższość złoża waha się od 4,4 do 8,1 m i średnio wynosi 6,4 m. Zawartość pyłów mineralnych waha się od 13,3 do 21,0%, zawartość ziarn mniejszych od 2 mm mieści się w przedziale 40,8 – 55,5%, a mrozoodporność w przedziale 0,6 – 2,0%. Kopalina nie zawiera zanieczyszczeń obcych i organicznych. Na północ od złoża znajdowało się złoże Rajsko, obecnie już wybilansowane. Złoże to eksploatowane było odkrywkowo w latach 1954 – 1974. Eksploatację wznowiono w 1983 r. Złoże było częściowo zawodnione, a eksploatacja odbywała się spod wody. Obecnie wyrobiska po tej kopalni są wykorzystywane jako stawy dla wędkarzy.

Czczott-Wschód – złoże węgla kamiennego o powierzchni 2908 ha. Węgiel występuje w warstwach łaziskich i orzeskich. Miąższość serii złożowej waha się od 465 do 950 m. Zawartość popiołu waha się od 8,99 do 24,53%, średnio 16,87%, a zawartość siarki od 0,61% do 1,57%, średnio 1,08%. Wartość opałowa mieści się w przedziale od 21611 do 26741 kJ/kg, średnio wynosząc 24483 kJ/kg. Złoże to nie było eksploatowane.

Oświęcim-Polanka 1 – to nowo udokumentowane złoże węgla kamiennego o powierzchni 4204 ha. Prace na udokumentowaniu tego złoża prowadziła spółka Kopex-Ex-Coal Sp. z o.o., złoże zostało udokumentowane w 2012 r., w związku z chęcią zagospodarowania tego złoża w przyszłości. Złoże węgla kamiennego „Oświęcim-Polanka 1” jest złożem wielopokładowym, o zmiennej miąższości i jakości pokładów oraz skomplikowanej tektonice i z tego powodu zostało zaliczone do II grupy zmienności złóż. Pokłady węgla zalegają na głębokości od około 250 do 650 m (głębokość dokumentowania) i zapadają łagodnie na północ pod kątem 4 - 10°, lokalnie większym. Złoże pocięty jest uskokami o dużych zrzutach od 100 do około 200 m. W złożu „Oświęcim - Polanka 1” udokumentowano 17 pokładów węgla kamiennego. Warstwy te zostały

zaliczone do krakowskiej serii piaskowcowej: warstwy libiąskie (westfal D), warstwy łaziskie (westfal C) i seria mułowcowa: warstwy orzeskie (westafal B), przy czym pokłady warstw libiąskich nie są dokumentowane ze względu na niewielki zasięg występowania. Złoże węgla kamiennego „Oświęcim-Polanka 1” charakteryzuje się następującymi parametrami jakościowymi:

- zawartość popiołu od 4,70 do 31,19 %
- wartość opałowa od 18 248 do 29 030 kJ/kg
- zawartość siarki całkowitej waha się od 0,51 do 12,04 %
- gęstość przestrzenna waha się od 1,29 do 1,55 g/cm³
- Średnie wartości ww. parametrów przedstawiają się następująco:
- zawartość popiołu 13,08 %
- wartość opałowa 23 647 kJ/kg
- zawartość siarki całkowitej 1,41 %
- gęstość przestrzenna 1,35 g/cm³

W dokumentowanym złożu stwierdzono występowanie węgla: płomiennego typu 31.1, 31.2 i gazowo – płomiennego typu 32.1. Zasoby węgla kamiennego w złożu „Oświęcim-Polanka 1” obliczone według stanu na dzień 31.12.2012 r. do głębokości 650 m wynoszą 534 002 tys. ton. W złożu udokumentowano tylko zasoby bilansowe.

X.2. Tereny górnicze

W myśl ustawy *Prawo geologiczne i górnicze* na obszarze objętym studium zostało wyznaczonych sześć obszarów i terenów górniczych: Bieruń II (KWK Piast), Libiąż IV (KWK Janina), Brzeszcze II (KWK Brzeszcze), Wola I (KWK Piast Ruch II, dawna KWK Czeczott), Stawy Monowskie i Buczaki I (eksploatacja kruszyw).

Niewielki północno-zachodni fragment gminy znajduje się w granicach terenu górniczego Piast II, w którym eksploatację prowadzi KWK Piast z siedzibą w Bieruniu. Zgodnie z mapami przedstawionymi przez KWK Piast wpływy eksploatacji uwidoczną się do 2020 r. I i II kategoria terenu górniczego wystąpią na niewielkim fragmencie sołectwa Babice, w rejonie Chropania. Uwidoczną się tu wyłącznie kategorie terenu górniczego, osiadań zaś brak, wystąpią one po północnej stronie Wisły na terenie miasta Bieruń. Po 2020 r. KWK Piast nie przewiduje wystąpienia jakichkolwiek wpływów eksploatacji.

W terenach górniczych Wola I i Libiąż IV nie wystąpią osiadania terenu na terenie gminy, te tereny górnicze obejmują tylko niewielkie skrawki gminy.

Południowe części sołectw Harmęże i Rajsco objęte są wpływami eksploatacji prowadzonej przez KWK Brzeszcze z siedzibą w Brzeszczach. Dla potrzeb eksploatacji wyznaczono obszar i teren górniczy Brzeszcze II. W południowej części Harmęża wpływy eksploatacji obejmują tereny niezabudowane. Przedsiębiorca górniczy planuje tu wystąpienie III kategorii terenu górniczego oraz osiadań do 0,5 m. Wokół

szybu „Andrzej” utworzono filar ochronny w związku z czym nie występują tu wpływy eksploatacji. O wiele większe wpływy przewiduje się w południowej części Rajska. W rejonie stawów Strzelec Duży i Gliniak wystąpią osiadania do 6,5 m oraz czwarta kategoria terenu górniczego. Te tereny w większości nie są zabudowane. Na terenach zabudowanych, a więc w rejonie ul. Tarninowej czy ul. Cegielnianej wystąpi II kategoria terenu górniczego oraz osiadania do 3 metrów.

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

XI.1. Zaopatrzenie w wodę

Źródłami wody pitnej dla gminy Oświęcim są:

1. stacja uzdatniania wody „Zasole” składająca się z 13 studni kopano – wierconych, o głębokości od 10 do 13 m. Bazuje na wodach infiltracyjnych rzeki Soły, a średnia wydajność stacji wynosi $Q_{sr} = 9000 \text{ m}^3/\text{d}$. Stacja ta zaopatruje sołectwa Rajsko, Pławy, Harmężę, Brzezinka, Babice, Broszkowice i Stawy Grojeckie,
2. stacja uzdatniania wody „Zaborze” składająca się z 11 studni wierconych, o głębokości od 10 do 27 m, których średnia sumaryczna wydajność wynosi $Q_{sr} = 6000 \text{ m}^3/\text{d}$. Stacja ta zaopatruje sołectwa Zaborze, Poręba Wielka, Włosienica, Stawy Monowskie i Dwory II,
3. wodociąg grupowy „KRAK”, zasilany wodą pobieraną ze zbiornika Czaniec i uzdatnianą na stacji wodociągowej w Kobiernicach, który zaopatruje sołectwa Grojec i Łazy (jest on również docelowym źródłem wody dla gmin Osiek i Chełmek oraz dla Libiąża i Chrzanowa).

Gmina Oświęcim zaopatrywana jest w wodę do picia i potrzeb gospodarczych przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Oświęcimiu, które od roku 1998 jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, udziałem miasta Oświęcim i gminy Oświęcim. Cechą charakterystyczną systemu zaopatrzenia w wodę na tym terenie jest silne powiązanie z gminami sąsiednimi, a szczególnie z miastem Oświęcim.

Przez obszar gminy przebiegają również magistralne sieci wodociągowe:

1. z południa na północ – wodociągu „KRAK” o średnicy $\varnothing 1000 \text{ mm}$,
2. ze wschodu na zachód:
 - a) wodociąg przerzutowy wody surowej z rzeki Skawy o średnicy $2x \varnothing 1400 \text{ mm}$,
 - b) wodociąg przerzutowy wody surowej z rzeki Soły i Skawy o średnicy $3x \varnothing 1200 \text{ mm}$,
3. ujęcie jazowe – przerzutowe (w Broszkowicach) do zbiornika Dzieńkowice.

Długość czynnej sieci wodociągowej (rozdzielczej) na terenie gminy wynosiła 170 km, a liczba przyłączy wodociągowych wynosiła 4484 sztuk. Z sieci wodociągowej korzystało 17090 mieszkańców gminy, tj. 96,9% ogółu ludności¹¹.

¹¹ Stan na 31.XII.2011 r., dane GUS.

XI.2. Odprowadzanie ścieków

Sieć kanalizacji sanitarnej na terenie gminy jest bardzo słabo rozwinięta. Kanalizacja sanitarna obejmuje swoim zasięgiem jedynie sołectwo Zaborze, a długość czynnej sieci wynosiła 15,1 km. Do istniejącej sieci kanalizacyjnej podłączone były 474 budynki, co umożliwiło korzystanie z niej 2473 mieszkańców, tj. 14% ogółu mieszkańców gminy.

Ścieki sanitarne odprowadzane są do Miejsko – Przemysłowej Oczyszczalni Ścieków sp. z o.o. w Oświęcimiu będącej współwłasnością firmy chemicznej Synthos S.A. oraz miasta Oświęcim. Oczyszczanie ścieków obejmuje procesy mechanicznego, chemicznego i biologicznego oczyszczania, a jej przepustowość wynosi 45000 m³/dobę. Oczyszczalnia pracuje z 61% obciążeniem, zaś odbiornikiem ścieków jest potok Macocha-Poręba (Włosienica), uchodzący do nowo wybudowanego kanału lateralnego „Dwory-Las” i dalej do Wisły.

Gmina Oświęcim rozpoczęła już budowę kanalizacji sanitarnej dla sołectw Babice, Broszkowice i Brzezinka. W sołectwie Harmęże realizowana jest oczyszczalnia ścieków o wydajności docelowej 176 m³/d, wraz z systemem kanalizacji sanitarnej. Na pozostałym obszarze gminy Oświęcim ścieki są gromadzone w przydomowych zbiornikach na nieczystości. Nieszczelne lub przelewowe szamba oraz nawożenie użytków rolnych ściekami jest główną przyczyną zanieczyszczenia gruntu, wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy. Problem ten powinno rozwiązać szybkie skanalizowanie pozostałej części gminy. Ścieki z budynków użyteczności publicznej są wywożone taborem asenizacyjnym do stacji zlewnej zlokalizowanej w pobliżu M-POŚ w Oświęcimiu.

XI.3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Na obszarze gminy znajdują się następujące gazociągi (magistralne sieci gazowe) i obiekty systemu przesyłowego gazu :

1. gazociągi wysokoprężne:

- a) DN 500 PN, 4,0 MPa relacji Oświęcim – Szopienice – Tworzeń,
- b) DN 500 PN 6,3 MPa relacji Zelczyna – Oświęcim,
- c) DN 400 PN 2,5 MPa relacji Oświęcim – Radlin,
- d) DN 400 PN 6,3 MPa relacji Oświęcim – Komorowice,
- e) DN 150 PN 2,5 MPa relacji Oświęcim – Kęty,
- f) DN 150 PN 2,5 MPa relacji Oświęcim – Kęty, odgałęzienie do stacji redukcyjno – pomiarowej (SRP) 1° Grojec,
- g) DN 100 PN 2,5 MPa relacji Oświęcim – Radlin, odgałęzienie do SRP 1° Rajska,
- h) DN 200/350 CN 2,5 MPa relacji Dulowa – Oświęcim,

2. stacje redukcyjno – pomiarowe (SRP):

- a) 1° Grojec o wydajności Q=1 500 nm³/h,

- b) 1° Rajsko o wydajności Q=3 150 nm³/h,
- 3. węzeł Zaborze o wydajności Q=360 000 nm³/h,
- 4. stacja pomiarowa Rajsko.

Długość czynnej sieci gazowej (sieć średnioprężna, rozdzielcza) wynosiła 145,3 km, a liczba czynnych podłączeń do budynków 3162 sztuki. Z sieci gazowej korzystało 12078 mieszkańców, co stanowiło około 68,5% mieszkańców gminy. Gaz do ogrzewania mieszkań wykorzystywało 1591 odbiorców zużywając do tego celu 1433,2 tys m³ gazu.

Zaopatrzeniem w ciepło zajmuje się Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. z o.o. w Oświęcimiu, które nie posiada własnych kotłowni, zakupując potrzebne ciepło w Elektrociepłowni EC-1 należącej do przedsiębiorstwa *Synthos Dwory 7 sp. z o.o. sp. K.A.* Sumaryczna długość sieci C.O. wynosi 45,7 km, a zasięg obsługi przez system centralnego ogrzewania obejmuje zaledwie około 5% całej powierzchni gminy i około 7% ogółu liczby mieszkańców. Pozostała, przeważająca część zabudowy na obszarze gminy posiada własne, indywidualne źródła zaopatrzenia w ciepło, często o przestarzałej konstrukcji (kotły komorowe tradycyjne o sprawności nie przekraczającej 65%)

XI.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na obszarze gminy znajdują się następujące obiekty krajowego systemu elektroenergetycznego:

- 1. stacja elektroenergetyczna 220/100 kV Poręba,
- 2. linie elektroenergetyczne:
 - a) 220 kV relacji Byczyna – Poręba, Poręba – Czeczott,
 - b) 220 kV relacji Bieruń – Komorowice, Byczyna – Poręba,
 - c) 220 kV relacji Bieruń – Komorowice, Poręba – Czeczott,
 - d) 220 kV relacji Byczyna – Bujaków,
 - e) 110 kV relacji Poręba – Dwory 1, Poręba – Dwory 2,
 - f) 110 kV relacji Poręba – GPZ Zaskawie, Poręba – GPZ Andrychów (z odczepem do Wadowic),
 - g) 110 kV relacji Poręba – GPZ Jawiszowice, Kęty – Poręba,
 - h) 110 kV relacji GPZ Klucznikowice – GPZ Zasole,
 - i) 110 kV relacji GPZ Kęty – GPZ Brzeszcze,
 - j) 110 kV relacji GPZ Brzeszcze – GPZ Zasole.

Gmina otrzymuje energię elektryczną z rozdzielni (głównych punktów zasilania – GPZ):

- 1. GPZ 110/15 kV Dwory,
- 2. GPZ 110/15 kV Klucznikowice,
- 3. GPZ 110/15 kV Zasole,
- 4. GPZ 110/15kV Chełmek.

Energia elektryczna na teren gminy jest dostarczana liniami napowietrznymi i kablowymi 15 kV,

wyprowadzonymi z wymienionych powyżej obiektów elektroenergetycznych. Linie średniego napięcia 15 kV zasilają transformatory 15/0,4 kV, za których pośrednictwem energia elektryczna jest przesyłana odbiorcom poprzez sieć rozdzielczą niskiego napięcia.

XI.5. Komunikacja drogowa i kolejowa

Podstawowy układ drogowo - uliczny gminy tworzą:

1. drogi krajowe:

a) nr 44 (DK 44) relacji Gliwice – Tychy – Oświęcim – Skawina – Kraków,

2. drogi wojewódzkie:

a) nr 933 (DW 933) relacji Rzuchów – Jastrzębie Zdrój – Pszczyna – Oświęcim – Chrzanów,

b) nr 948 (DW 948) relacji Oświęcim – Kęty – Żywiec,

3. drogi powiatowe:

a) nr 1864 K – ul. K. Jagiellończyka, Główna (Grojec), ul. Lanckorona (Łazy), ul. Pólka (Poręba Wielka),

b) nr 1865 K – ul. Tyszkiewicza (Poręba Wielka),

c) nr 1866 K – ul. Grottgerówka (Poręba Wielka), ul. Sośnina, Suskiego (Włosienica),

d) nr 1867 K – ul. Kasztanowa (Grojec), ul. Grojecka (Zaborze),

e) nr 1868 K – ul. Wilamowicka (Rajsko),

f) nr 1877 K – ul. Borska, Browarna, Borowskiego (Harmężę), ul. Wojewódzka (Pławy), ul. Pławska, Ofiar Faszyzmu, Niwy, Sportowa (Brzezinka), ul. Gregłów, Spacerowa (Brzezinka),

g) nr 1878 K – ul. Męczeństwa Narodów, Kombatantów (Brzezinka),

h) nr 1879 K – ul. Grunwaldzka (Babice),

i) nr 1895 K – ul. Oświęcimska (Dwory II),

j) nr 1897 K – ul. Pod Górką, Jezioro, Porębska (Zaborze), ul. Wadowicka, Kasztanowa (Polanka Wielka),

k) nr 1898 K – ul. Centralna (Stawy Monowskie).

Lokalny układ drogowy tworzony jest przez sieć dróg gminnych funkcjonujących jako drogi publiczne klasy „lokalna” lub „dojazdowa”.

Przez teren gminy przebiegają również dwutorowe, zelektryfikowane linie kolejowe pozostające w zarządzie PKP PLK:

a) nr 93 relacji Trzebinia – Oświęcim – Zebrzydowice (stacja kolejowa w Oświęcimiu),

b) nr 94 relacji Kraków Płaszów – Oświęcim (przystanek kolejowy we Włosienicy),

c) nr 138 relacji Katowice – Oświęcim (stacja kolejowa w Oświęcimiu).

Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa łącząca kopalnię „Piast” w Bieruniu ze stacją kolejową w Oświęcimiu.

XII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Ponadlokalne cele publiczne dotyczą działań o znaczeniu powiatowym, wojewódzkim i krajowym. Cele publiczne szczegółowo określa ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 *o gospodarce nieruchomościami* (Dz. U. 1997, nr 115, poz. 741). W przypadku gminy Oświęcim celami publicznymi są:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, budowa i utrzymanie tych dróg,
- wydzielanie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie,
- budowa i utrzymanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń związanych z ich funkcjonowaniem,
- budowa i utrzymanie urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków,
- budowa oraz utrzymanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronę przed powodzią, a także regulacja i utrzymanie wód oraz urządzeń melioracji widnych będących własnością Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego,
- opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- budowa i utrzymanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, szkół publicznych, a także publicznych obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- wydobywanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa,
- zakładanie i utrzymanie cmentarzy.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego ujęto następujące zadania o znaczeniu ponadlokalnym:

- budowę drogi ekspresowej nr S1 Cieszyn – Pyrzowice, wraz z jej połączeniem z istniejącym układem drogowym (drogą krajową nr 44 – DK 44),
- modernizację drogi krajowej nr 44 (DK 44) wraz obwodnicą Oświęcimia,
- modernizacja dróg wojewódzkich nr 933 i nr 948 (DW 933, DW 948),
- ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego (rezerваты przyrody, obszar NATURA 2000, parki kulturowe),
- modernizacja linii kolejowych (wraz z budową sieci światłowodowych).